

Promo-LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

RAPORT

Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova

Retrospectiva anului 2022

Autor: Mariana Focșa

Au contribuit: Nicolae Panfil, Igor Bucataru

Redactor: Asociația Logodava

Design grafic și machetare: Marina Bejenari

Asociația Promo-LEX

Str. Mitropolit Petru Movilă 23/13, Chișinău, Moldova

tel./fax: (+373 22) 45 00 24, 44 96 26

info@promolex.md

www.promolex.md

Promo-LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

SE DISTRIBUIE GRATUIT

Toate drepturile sunt protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație.

Raportul este realizat în cadrul Programului „Democrație, Transparență și Responsabilitate” finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID).

Opiniile exprimate în cadrul Raportului ”Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2022” aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorului.

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV	4
INTRODUCERE ȘI METODOLOGIA DE MONITORIZARE	6
1. ASPECTE LEGALE PRIVIND FINANȚAREA PARTIDELOR POLITICE	8
1.1. Evoluția cadrului legal.....	8
1.2. Activitatea CEC privind reglementarea procesului de finanțare a partidelor politice	12
1.3. Activitatea CEC privind supravegherea și controlul finanțelor partidelor politice	12
1.4. Eficiența modulului SSI "Control Financiar"	15
2. RAPORTAREA FINANCIARĂ A PARTIDELOR POLITICE	17
2.1. Prezentarea rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice	17
2.2. Veniturile raportate de partidele politice și sursele de finanțare ale acestora.....	21
2.3. Cheltuielile raportate de partidele politice și destinația acestora	30
3. MONITORIZAREA CIVICĂ A FINANȚĂRII PARTIDELOR POLITICE ȘI ESTIMAREA CHELTUIELILOR NERAPORTATE	32
3.1. Monitorizarea activității operaționale a partidelor politice	32
3.2. Organizarea interviurilor cu reprezentanții partidelor politice.....	33
3.3. Monitorizarea activităților de promovare ale partidelor politice	34
3.4. Estimările Promo-LEX privind cheltuielile neraportate de partidele politice	35
RECOMANDĂRI	42
ABREVIERI	44
ANEXE	46

SUMAR EXECUTIV

Pe parcursul anului 2022, au fost adoptate un șir de modificări ale cadrului legal relevant finanțării partidelor politice care, în opinia Promo-LEX urmează să îmbunătățească procesul de finanțare a partidelor. În mare majoritate, acestea au intrat în vigoare din ianuarie 2023. Astfel, au fost adoptate un șir de modificări ce țin nemijlocit de activitatea partidelor, după cum urmează: obligarea de a ține registre ale membrilor, care urmează a fi actualizate semestrial și anual; limitarea activității partidului politic în cazul nedepunerii de către acesta a raportului privind gestiunea financiară; radierea partidului politic în cazul neprezentării rapoartelor anuale privind gestiunea financiară timp de 2 ani consecutivi; obligarea de a aproba proceduri de colectare a cotizațiilor; obligarea de a prezenta rapoartele financiare doar în format electronic.

Cu referire la donații, a fost micșorat plafonul donațiilor posibil a fi efectuate în numerar de la trei până la un salariu mediu pe economie. De asemenea, a fost majorat plafonul stabilit pentru donațiile colectate de la cetățenii Republicii Moldova cu venituri obținute în afara țării. Astfel, dacă anterior aceștia aveau dreptul de a efectua donații ce nu depășesc 3 salarii medii lunare pe economie, atunci în prezent acest plafon a fost majorat până la 6 salarii medii lunare pe economie, cu stabilirea condiției ca donațiile respective să nu depășească 30% din venitul anual al donatorilor. Luând însă în calcul că donatorii cu venituri obținute în afara țării de regulă nu au declarat venituri la SFS, Promo-LEX își exprimă îngrijorarea privind modul în care CEC va asigura verificarea datelor respective.

Concomitent, pentru a corespunde principiilor proporționalității și descurajării, au fost majorate sancțiunile aplicate pentru încălcarea prevederilor legale privind finanțarea și gestionarea mijloacelor financiare ale partidelor politice, precum și aplicarea sancțiunilor penale pentru finanțarea ilegală.

În procesul asigurării supravegherii și controlului finanțelor partidelor politice, în baza rapoartelor financiare depuse pentru 2022, CEC a emis 117 de atenționări pentru încălcările admise în procesul de finanțare. De asemenea, autoritatea electorală a dispus inițierea a 12 procese contravenționale în privința partidelor politice care au admis încălcări în procesul de raportare financiară. Concomitent, dat fiind continuarea caracterului vicios de respectare a disciplinei financiare, CEC a transmis dosarul PPȘ la Procuratura Anticorupție pentru examinarea modalității de finanțare a acestuia, precum și i-a aplicat sancțiunea sub formă de lipsire de alocații de la bugetul de stat pe o perioadă de 12 luni (1 iulie 2023 – 30 iunie 2024). La acest subiect, amintim că de aproape un an de zile, Procuratura investighează finanțarea PPȘ. În context, constatăm că PPȘ nu a prezentat la CEC raportul anual privind gestiunea financiară pentru anul 2022.

În același context, menționăm că pentru fortificarea capacităților CEC privind monitorizarea și controlul finanțării partidelor politice, astfel cum de repetate ori a fost recomandat și de Promo-LEX, în componența CEC, a fost constituită *Direcția supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale*. Potrivit statului de personal, acesteia i-au fost atribuite 8 unități de personal. Până la sfârșitul anului 2022, în pofida concursurilor publice organizate, CEC a suplinit doar 5 funcții din cele 8 disponibile, dintre care 2 funcții sunt de conducere, iar 3 funcții – de execuție.

Referitor la modulul SSI „Control Financiar”, care este instrumentul principal utilizat de CEC în procesul de raportare a finanțelor partidelor politice, în pofida sesizării și informării autorității electorale în ultimii trei ani a unui șir de deficiențe/limitări de funcționare a acestuia, constatăm că până în prezent, CEC nu a reușit să implementeze recomandările formulate de Promo-LEX. Prin urmare, SSI „Control Financiar” este în continuare dificil de utilizat și cu funcționalități limitate, ceea ce afectează transparența finanțării partidelor politice. Situația respectivă trezește îngrijorări, mai ales în contextul noilor modificări ale cadrului legal, care prevăd că din 2023 partidele politice urmează să prezinte la CEC rapoartele privind gestiunea financiară doar în format electronic, nu și pe suport de hârtie.

Cu privire la prezentarea rapoartelor financiare la CEC, potrivit datelor publicate pe pagina web a autorității electorale la 31 mai 2023, s-a constatat că doar 89% (51 din 57) din partidele politice au prezentat rapoartele anuale, și, respectiv, 95% (52 din 55) - au prezentat rapoartele pentru semestrul I 2022. Nici

un partid politic nu a prezentat rapoartele privind gestiunea financiară pentru semestrul II, constatându-se astfel continuarea practicii anilor precedenți. La acest subiect, menționăm că potrivit noilor prevederi legale, obligațiunea de a prezenta rapoarte semestriale (până la 15 iulie și 15 ianuarie) și anuale a fost păstrată. În plus, reiterăm că pentru neprezentarea rapoartelor financiare sunt prevăzute sancțiuni, iar pentru neprezentarea rapoartelor privind gestiunea financiară timp de 2 ani consecutivi este prevăzută radierea partidului politic.

În anul 2022, comparativ cu anii precedenți, constatăm o creștere a numărului de rapoarte financiare anuale publicate de CEC – de la 48 (87% - în 2021) la 51 (89% - în 2022) - în mare parte, datorită creșterii numărului de partide politice înregistrate (de la 46, în 2019 – la 57 de partide, în 2022). Totuși, cu toate că continuă să crească numărul de partide politice înregistrate, s-a constatat o diminuare a numărului de membri de partid raportați, care comparativ cu anul 2021, a scăzut cu aproape 50 de mii, ajungând la numărul de membri declarați în anul 2020, atunci când erau înregistrate 50 de partide (comparativ cu 57 de partide politice – în 2022).

Cei mai mulți membri de partid au fost declarați de PPȘ (48.263 de membri), urmat de PACE (20.000 de membri) și PSRM (15.326 de membri). Comparativ cu anul 2021, numărul de membri de partid a crescut nesemnificativ pentru anumite partide. De cealaltă parte însă, s-a observat o descreștere a numărului total cu aproximativ 50 mii de membri, dintre care cea mai semnificativă diminuare a fost raportată de PPȘ (-26.514 de membri), PPPDA (-6.200 de membri) și PLDM (- 3.792 de membri).

Venituri au fost raportate de 35 de partide politice (2 partide – PPȘ și PUN – în baza rapoartelor pentru semestrul I 2022), acestea fiind de **47.090.926 de lei** (inclusiv donațiile materiale). În cazul a 18 partide politice, acestea au declarat „zero” lei venituri. Din totalul veniturilor declarate, 94% au fost raportate de 8 partide politice (23%) care au declarat venituri de peste 1 mil. de lei fiecare, și doar 6% din venituri au fost raportate de alte 27 de partide politice (77% din partidele care au declarat venituri). Principala sursă de finanțare au fost alocațiile de la bugetul de stat (82%), veniturile din activitatea economică (10%), donațiile persoanelor fizice și juridice (6%) și cotizațiile de membru de partid (2%). Prin urmare, se constată un volum foarte redus al veniturilor din alte surse, nefiind exploatate suficient posibilitățile de acumulare a veniturilor din donații și cotizații, crescând semnificativ dependența partidelor politice de alocațiile de la bugetul de stat.

Ca și în anii precedenți, colectarea donațiilor în numerar rămâne a fi cea mai răspândită practică. Astfel, din 15 partide politice care au raportat donații financiare, în cazul a 11 partide politice (73%) acestea au fost colectate în proporție de 100% în numerar. De cealaltă parte, un singur partid (PS) a colectat donații doar prin transfer bancar, iar în cazul a 3 partide politice – donațiile au fost colectate atât prin transfer bancar, cât și în numerar (PAS, PDCM și CC). În context, reiterăm că noile prevederi ale cadrului legal au micșorat plafonul donațiilor ce pot fi colectate în numerar de la trei salarii medii – la un salariu mediu.

Cheltuielile financiare raportate de 34 de partide au fost în valoare de **36.685.403 de lei**. În cazul a 19 partide politice, acestea au raportat „zero” lei cheltuieli. Din totalul cheltuielilor raportate, 89% au fost efectuate din alocațiile de la bugetul de stat, iar 11% – din alte surse. Din cele 34 partide care au raportat cheltuieli, 8 partide au raportat 93% din totalul cheltuielilor, iar alte 26 de partide - 7% din cheltuieli. În funcție de destinația cheltuielilor, 30% au fost efectuate pentru programe pentru tineri și femei, 23% - pentru personal, iar 18% - pentru întreținerea și/sau locațiunea sediilor.

Pentru anul 2022, Promo-LEX a efectuat monitorizarea civică inclusiv a activităților desfășurate de partide. În baza acestora, au fost estimate cheltuielile suportate pentru desfășurarea activităților monitorizate. După estimarea acestora, cheltuielile respective au fost comparate cu cheltuielile declarate de partidele politice la CEC. Drept rezultat, Promo-LEX a estimat un quantum total al cheltuielilor neraportate de 17 partide politice de minimum **16.967.861 de lei**. Cele mai multe cheltuieli neraportate au fost estimate pentru PPȘ (71%), urmat de PSRM (22%), PPPDA (3%) și PPVP (1%). În funcție de destinația cheltuielilor estimate drept neraportate, cele mai multe au fost pentru deplasări în țară și în străinătate (31%), urmate de întreținerea și/sau locațiunea sediilor (28%), presă și materiale promoționale (23%), personal (11%) și organizarea evenimentelor publice (8%).

INTRODUCERE ȘI METODOLOGIA DE MONITORIZARE

În perioada 26 iulie 2016 – 31 martie 2025, Asociația Promo-LEX implementează programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). În cadrul acestui proiect, Asociația și-a propus monitorizarea finanțării partidelor politice, în speță, prin prisma observării și estimării costurilor activităților desfășurate de acestea, precum și a raportării finanțelor partidelor către organul mandatat – CEC.

Din totalul de 57 de partide politice înregistrate la Agenția Servicii Publice (ASP) până la 31 decembrie 2022, Asociația Promo-LEX a vizat în raportul de monitorizare toate partidele politice care au prezentat rapoarte financiare la CEC și/sau a căror activitate a fost observată de către monitorii Promo-LEX. Volumul de informații analizate conține atât date calitative, cât și cantitative cu privire la subiectul finanțării partidelor politice pentru anul 2022. Aceasta a permis reconstituirea unei părți din tabloul general al activităților partidelor politice din Republica Moldova desfășurate în perioada de referință.

Astfel, în vederea obținerii unei imagini de ansamblu cu privire la subiectul abordat, au fost analizate 2143 de formulare completate de monitorii Promo-LEX în baza activităților promoționale desfășurate de 21 de formațiuni politice – subiecți ai monitorizării civice. Activitățile pot fi vizualizate în imagini foto și video pe <https://electorala.monitor.md/>. Au mai fost analizate 252 de formulare ce prezintă activitățile operaționale a 18 formațiuni observate. De asemenea, au fost analizate rapoartele financiare semestriale și anuale pentru anul 2022 depuse de partidele politice și încărcate pe pagina oficială a CEC. Prin urmare, toate estimările efectuate de Promo-LEX au fost realizate în baza informației disponibile la 31 mai 2023.

Pe lângă rapoartele prezentate la CEC (103), au fost analizate și anexele acestora, inclusiv registrele cotizațiilor de membru de partid, registrele donațiilor de la persoanele fizice și juridice, registrele donațiilor sub formă de proprietăți, bunuri, servicii gratuite sau condiții mai avantajoase decât valoarea comercială, registrul veniturilor obținute de către partide în urma activităților economice desfășurate de acestea, registrele patrimoniilor partidelor politice.

Suplimentar, au fost organizate 77 interviuri (din 114 solicitate) cu reprezentanții organizațiilor teritoriale (OT) și 4 interviuri (din 57 solicitate – cu toate partidele politice înregistrate la 31 decembrie 2022) cu organele centrale (OC) ale partidelor politice. Menționăm că unul din obiectivele finale urmărite de monitorizarea finanțării partidelor politice este identificarea deficiențelor legale/normative, precum și de ordin tehnic/organizatoric în scopul asigurării șanselor și condițiilor egale de concurență și raportare financiară ale partidelor politice. În acest sens, constatăm că interviurile inițiate cu reprezentanții partidelor politice au un rol esențial, iar în cazul refuzului acestora de a participa la aceste interviuri, persistă riscul ca unele deficiențe/dificultăți să rămână nereflectate în raportul de monitorizare.

Prin acest raport Asociația Promo-LEX urmărește sporirea calității raportării financiare a partidelor, a indicilor de transparență și conformitate cu norma legală, dar și a activității organului mandatat de supraveghere și de control. Scopul final al raportului este de a îmbunătăți practicile existente în domeniu și de a preveni cazurile de încălcare a legislației, promovând bunele practici în materie de raportare financiară de către partidele politice.

Raportul elaborat constituie o reconstituire a tabloului general al veniturilor și cheltuielilor partidelor pentru anul 2022 și evaluarea conformității activității de raportare, evidență și supraveghere cu normele legale în vigoare. Monitorizarea s-a axat pe evenimentele desfășurate de partidele politice, inclusiv prin intermediul organizațiilor teritoriale. S-a ținut cont și de partidele care nu au avut sedii în unitățile administrativ-teritoriale (UAT) de nivelul II, precum și de cele care au desfășurat cel puțin o activitate în teritoriul menționat.

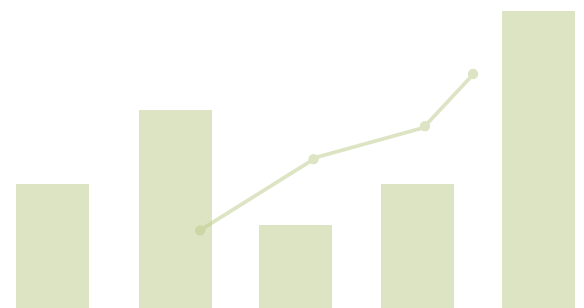
În consecință, evaluarea finanțării activității partidelor politice din țară a fost efectuată inclusiv prin metoda utilizării datelor deschise, prin scanarea platformelor online ale subiecților monitorizați (rețelele de socializare Facebook și Odnoklassniki), paginile web ale partidelor, discuții informale cu actorii din

comunitate (administrația publică locală (APL), agenți economici, cetățeni). Deși Asociația Promo-LEX nu este un organ de anchetă, constatările sale din procesul de monitorizare în teren au fost însoțite de probe foto și video, care au fost plasate pe platforma online <https://electorala.monitor.md/>.

În procesul de monitorizare au fost implicați în teritoriu 37 de monitori (la nivelul UAT II), 3 coordonatori regionali și membrii echipei centrale a Promo-LEX. Toți monitorii au fost instruiți în ceea ce privește scopul, obiectivele, metodologia și instrumentele de lucru utilizate în cadrul proiectului. Fiecare monitor a semnat Codul de conduită al observatorului Promo-LEX.

Echipa centrală a elaborat formulare tipizate pentru colectarea datelor cantitative și calitative privind activitatea partidelor politice. Datele colectate de către monitori în formularele tipizate au fost plasate pe platforma internă securizată de raportare a Promo-LEX, fiind analizate, validate și sintetizate de către echipa centrală. Monitorii au completat patru tipuri de rapoarte: 1) pentru fiecare eveniment major observat la fața locului (direct) de monitor; 2) pentru fiecare eveniment/activitate desfășurată de formațiunile politice, (în baza informației colectate și raportate de monitori la sfârșitul fiecărui semestru); 3) pentru cheltuielile operaționale observate în teritoriu (sedii, angajați, transport etc.); 3) pentru fiecare interviu desfășurat cu reprezentanții organizațiilor teritoriale ale partidelor politice.

Analista finanțelor partidelor politice a sistematizat și a analizat informațiile colectate de monitori, a estimat cheltuielile partidelor și le-a comparat cu informațiile oficiale din rapoartele prezentate la CEC. Totodată, constatările obținute au fost raportate la cadrul legal valabil în anul 2022, fiind evaluată conformitatea acestora.

ASPECTE LEGALE PRIVIND FINANȚAREA PARTIDELOR POLITICE

1.1. Evoluția cadrului legal

Finanțarea partidelor politice este reglementată de Constituția Republicii Moldova¹, Legea privind partidele politice², Codul electoral³, Regulamentul CEC privind finanțarea activității partidelor politice⁴.

Pe parcursul anului 2022, în baza Legilor nr. 73 din 31 martie 2022 și nr. 336 din 08 decembrie 2022 privind modificarea unor acte normative, au fost efectuate un șir de modificări la cadrul legal privind finanțarea partidelor politice, după cum urmează:

- *Obligarea partidelor politice de a transfera la bugetul de stat veniturile colectate contrar prevederilor legale⁵.*

Potrivit alin. (1), art. 31¹ din Legea nr. 294 privind partidele politice, în cazul în care un partid politic colectează donații cu încălcarea prevederilor legale, acesta este obligat să verse în bugetul de stat sumele primite cu abateri. În varianta anterioară a cadrului legal, partidul politic avea posibilitatea să returneze donatorului sumele primite cu încălcarea legii.

- *Lipsirea partidelor politice de alocații de la bugetul de stat pentru o perioadă de la 2 luni până la un an în cazul comiterii repetate, pe parcursul unui an calendaristic, a încălcării prevederilor privind gestiunea financiară a partidelor politice⁶.*

Potrivit alin. (1), art. 31² din Legea privind partidele politice, constituie încălcări ale prevederilor privind gestiunea financiară următoarele acțiuni:

- a) încălcarea modului de evidență și utilizare a patrimoniului partidului politic;
- b) neprezentarea sau prezentarea tardivă de către partidul politic la CEC a rapoartelor privind gestiunea financiară;
- c) denaturarea și/sau ascunderea premeditată, prezentarea în volum incomplet sau prezentarea neveridică a informației, neprezentarea sau prezentarea incompletă a datelor de identificare ale donatorilor sau ale cotizanților;
- d) utilizarea contrar destinației a alocațiilor de la bugetul de stat.

- *Obligarea partidelor politice de a ține registre ale membrilor, actualizate semestrial și anual, structurate potrivit organizațiilor teritoriale⁷.*

Partidele politice vor fi obligate să țină registre ale membrilor, actualizate semestrial și anual, structurate potrivit organizațiilor teritoriale. La solicitare, aceste registre urmează a fi prezentate CEC sau ASP.

- *Limitarea activității partidului politic în cazul nedepunerii de către acesta a raportului privind gestiunea financiară, în termenul și formatul stabilite de CEC⁸.*

1 [Constituția](#) Republicii Moldova.

2 [LPP nr. 294](#) privind partidele politice.

3 [Codul electoral](#) al Republicii Moldova.

4 [Regulamentul CEC](#) nr. 4401 privind finanțarea activității partidelor politice.

5 Art. 31¹ din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

6 Art. 31², alin. (3) din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

7 Art. 6, alin. (5) din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

8 Art. 21, alin. (8) din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

Activitatea partidului politic poate fi limitată pentru un termen de până la 6 luni, prin hotărâre definitivă a judecătoriei, la cererea Ministerului Justiției, dacă partidul nu a depus la CEC raportul privind gestiunea financiară în termenul și formatul stabilite de autoritatea electorală. Concomitent, cadrul legal concretizează că activitatea partidului politic nu poate fi limitată pe parcursul campaniei electorale la care participă⁹.

Pe perioada limitării activității partidului politic, acesta nu poate fonda mijloace de informare în masă, organiza întruniri, mitinguri, demonstrații, pichetări și alte acțiuni publice. De asemenea, partidul nu poate folosi toate tipurile de depuneri bancare, cu excepția cazurilor în care sunt necesare decontări cu contractanții, decontări aferente îndeplinirii contractelor individuale de muncă, pentru repararea prejudiciilor cauzate prin acțiunile partidului politic, sau pentru plata impozitelor, taxelor și amenzilor.

- *Radierea partidului politic în cazul neprezentării rapoartelor anuale privind gestiunea financiară timp de 2 ani consecutivi*¹⁰.

Noile prevederi ale legislației permit CEC să solicite ASP radierea din Registrul de stat al persoanelor juridice a unui partid politic în cazul în care acesta nu a prezentat rapoartele privind gestiunea financiară timp de 2 ani consecutivi. Radierea se efectuează în baza unei decizii a ASP.

- *Obligarea partidelor de a aproba proceduri de colectare a cotizațiilor, cu informarea corespunzătoare a CEC privind procedurile aprobate*¹¹.

Pe lângă stabilirea în statutul partidului politic a mărimii și modului de achitare a cotizațiilor de membru, partidele politice urmează să aprobe, de asemenea, procedura detaliată privind modul de încasare a cotizațiilor, ținerea și evidența acestora. Procedura menționată urmează să corespundă prevederilor cadrului legal în vigoare. Concomitent, aceasta urmează a fi adusă la cunoștința CEC.

- *Majorarea plafonului stabilit pentru donațiile colectate de la cetățenii Republicii Moldova cu venituri obținute în afara țării*¹².

Până la modificarea cadrului legal, cetățenii Republicii Moldova cu venituri obținute în afara țării, aveau dreptul de a efectua donații ce nu depășesc 3 salarii medii lunare pe economie. După modificările aprobate, donațiile făcute de o persoană fizică – cu venituri obținute în țară sau în afara țării - nu pot depăși valoarea a 6 salarii medii lunare pe economie. Totodată, acest plafon nu poate depăși 30% din venitul anual al acestora înregistrat pentru anul calendaristic precedent.

În contextul prevederii menționate, reamintim îngrijorarea exprimată de Promo-LEX în perioada consultărilor publice, privind modul în care CEC va asigura verificarea sursei veniturilor în cazul donațiilor efectuate de persoanele fizice care au obținut venituri în afara țării. În cazul persoanelor menționate, în mare parte, acestea nu au venituri declarate la autoritățile fiscale din Republica Moldova, ceea ce face practic imposibilă verificarea faptului dacă donația a depășit plafonul de 30% din venitul anual al donatorului înregistrat pentru anul calendaristic precedent.

În baza celor expuse, în opinia Promo-LEX, potrivit noilor prevederi legale, rezultă că în cazul în care vor fi efectuate donații de către donatorii cu venituri obținute în afara țării, dacă aceștia nu vor avea declarate venituri la SFS, donațiile respective ar urma să fie transferate la bugetul de stat.

- *Micșorarea plafonului donațiilor care pot fi efectuate în numerar - până la un salariu mediu pe economie*¹³.

Potrivit cadrului legal anterior, persoanele fizice aveau posibilitatea să doneze în numerar partidelor politice până la trei salarii medii pe economie. După adoptarea modificărilor, donațiile care pot fi efectuate de persoanele fizice în numerar au fost micșorate până la un salariu mediu pe economie. Restul donațiilor pot fi efectuate doar prin transfer bancar (plafonul maxim cumulativ fiind de șase salarii medii pe economie).

9 Art. 22¹ din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

10 Art. 25¹ din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

11 Art. 26, alin. (4) din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

12 Art. 26, alin. (4¹) din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

13 Art. 28, alin. (1) din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

- *Extinderea tipurilor de cheltuieli ce pot fi efectuate din alocațiile primite de partidele politice de la bugetul de stat*¹⁴.

Tipurile de cheltuieli ce pot fi efectuate din alocațiile primite de la bugetul de stat au fost extinse, devenind eligibile astfel de cheltuieli ca: recompense voluntarilor/agitatorilor; consultanță politică; producția și difuzarea de spoturi publicitare; executarea actelor judecătorești și/sau a altor acte ale instituțiilor statului; consultanța juridică, achitarea onorariilor avocaților, ale executorilor și ale experților; sondaje de opinie naționale și locale etc.

În opinia Promo-LEX, considerăm că ar urma să fie examinată oportunitatea de a limita utilizarea alocațiilor de la bugetul de stat pentru cheltuieli pentru executarea actelor judecătorești și/sau a altor acte ale instituțiilor statului, precum și pentru cheltuieli pentru consultanță juridică, achitarea onorariilor avocaților, ale executorilor și ale experților, în cazul în care cheltuielile respective au survenit ca urmare a încălcărilor deliberate a cadrului legal.

- *Obligarea partidelor de a prezenta rapoarte semestriale (până la 15 iulie și 15 ianuarie) și rapoarte anuale (31 martie) doar în format electronic*¹⁵.

Dacă anterior rapoartele urmau a fi depuse atât în format electronic, cât și pe suport de hârtie, iar potrivit solicitărilor CEC doar de două ori pentru un an de gestiune (până la 15 iulie și 31 martie), potrivit noilor prevederi, partidele politice urmează să prezinte către CEC, iar cele beneficiare de alocații de la bugetul de stat - și Curții de Conturi, rapoarte în format electronic privind gestiunea financiară, după cum urmează:

- *semestrial, până la 15 iulie și 15 ianuarie;*
- *anual, până la 31 martie;*
- *în termen de 10 zile de la aprobarea, de către organul competent al partidului, a deciziei privind reorganizarea sau autodizolvarea partidului politic.*

Reiterăm că necesitatea de a prezenta rapoarte inclusiv pentru semestrul II, până la 15 ianuarie, a fost recomandată de Promo-LEX în fiecare raport de monitorizare a finanțelor partidelor politice.

În opinia Promo-LEX, în scopul asigurării eficienței procesului de raportare a gestiunii financiare, CEC urmează să sporească eforturile de dezvoltare a modului SSI "Control Financiar", în privința cărora atât reprezentanții partidelor politice, cât și societatea civilă, au sesizat un șir de deficiențe în funcționarea acestuia.

- *Extinderea categoriei de date făcute publice din rapoartele privind gestiunea financiară a partidelor politice*¹⁶.

Potrivit noilor modificări, toată informația conținută în rapoartele partidelor politice privind veniturile acumulate și cheltuielile efectuate, cu excepția IDNP-ului, datei și lunii nașterii, domiciliului sau reședinței temporare a donatorului, se face publică pe pagina web oficială a CEC.

În context, menționăm că în opinia Promo-LEX, datele publicate ar putea fi extinse și mai mult, în special prin publicarea inclusiv a ultimelor patru cifre ale IDNP-ului sau ale altui cod unic atribuit în buletinul provizoriu¹⁷. Concomitent, reiterăm recomandarea ca rapoartele financiare ale partidelor politice să fie publicate de CEC într-un format corespunzător principiilor datelor deschise (de exemplu, csv sau excel), astfel încât datele respective să poată fi reutilizate.

- *Majorarea valorii sancțiunilor aplicate pentru încălcarea prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice/campaniilor electorale/grupurilor de inițiativă*¹⁸.

În funcție de încălcările admise privind finanțarea partidelor politice/campaniilor electorale/grupurilor de inițiativă, persoanele fizice urmează a fi sancționate penal cu amenzi în mărime de minim 750 și maxim

14 Art. 29, alin. (1) din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

15 Art. 29, alin. (4) din [Legea](#) nr. 294 privind partidele politice.

16 [Document](#) de politici: Evaluarea impactului asupra protecției datelor cu caracter personal în cazul publicării rapoartelor financiare ale partidelor politice și ale campaniilor electorale

17 [Codul](#) penal al Republicii Moldova (art. 181² și 181³) și [Codul](#) contravențional al Republicii Moldova (art. 48¹ și 48²).

18 În varianta anterioară, pentru aceleași încălcări, valoarea amenzii a constituit minimum 550 și maximum 8000 de unități convenționale (27.500 de lei - 400.000 de lei) sau pedeapsa cu închisoare de maximum 6 ani.

de 8.000 de unități convenționale (37.500 – 400.000 de lei) sau cu închisoare de până la 7 ani. În cazul persoanelor juridice amenda minimă este de 6000, iar cea maximă –15.000 de unități convenționale (400.000 – 750.000 de lei), cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice¹⁹.

Sanțiunile contravenționale prevăzute pentru încălcările admise privind finanțarea partidelor politice/campaniilor electorale/grupurilor de inițiativă sunt de minim 90, iar maxim - 300 de unități convenționale (4500 – 15.000 de lei)²⁰.

- *Majorarea valorii sancțiunilor aplicate pentru încălcarea legislației privind gestionarea mijloacelor financiare ale partidelor politice, ale fondurilor electorale și ale grupurilor de inițiativă*²¹.

Prezentarea tardivă sau neprezentarea de către partidele politice/grupurile de inițiativă/concurenții electorali a rapoartelor financiare, precum și denaturarea și/sau ascunderea premeditată, prezentarea în volum incomplet sau prezentarea neveridică a informației, neprezentarea sau prezentarea incompletă a datelor de identificare ale donatorilor sau ale cotizanților în rapoartele financiare ale partidului politic/grupului de inițiativă/concurentului electoral sunt calificate drept încălcări ale Codului contravențional, iar pentru acestea au fost prevăzute sancțiuni corespunzătoare (avertisment sau amendă între 90 - 400 de unități convenționale, adică 4.500 – 20.000 de lei).

- *Aplicarea sancțiunilor contravenționale pentru finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum*²².

În Codul contravențional au fost incluse sancțiuni pentru finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum. Astfel, finanțarea ilegală a partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum de către persoane fizice, manifestată prin depășirea plafoanelor stabilite de lege sau în numele unor persoane terțe (anonime) ori prin încălcarea regulilor stabilite de cadrul normativ existent, se sancționează cu amendă de la 30 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice (1.500 – 4.500 de lei), și cu amendă de la 180 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere (9.000 – 15.000 de lei).

Aceeași încălcare admisă de persoanele juridice se sancționează cu amendă de la 240 la 600 de unități convenționale aplicată persoanei juridice, și cu amendă de la 180 la 300 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

- *Aplicarea sancțiunilor penale pentru finanțarea ilegală a partidelor politice/grupurilor de inițiativă/campaniilor electorale, săvârșită în proporții mari*²³.

Dacă anterior sancționarea finanțării ilegale a partidelor politice/campaniilor electorale era efectuată în baza prevederilor Codului contravențional, în prezent infracțiunea menționată se sancționează și în baza Codului penal. Astfel, finanțarea partidelor politice, a grupurilor de inițiativă, a concurenților electorali sau a participanților la referendum din surse interzise de lege săvârșită în proporții mari se pedepsește cu amendă în mărime de la 850 la 1350 de unități convenționale (42.500 – 67.500 de lei) sau cu închisoare de la 3 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 9000 la 13000 de unități convenționale (450.000 – 650.000 de lei) cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea persoanei juridice.

Asociația Promo-LEX salută modificările aduse cadrului legal și consideră că aplicarea fermă a sancțiunilor în procesul de supraveghere și control al finanțelor partidelor politice va contribui la responsabilizarea partidelor atât în procesul de raportare, cât și de colectare/utilizare a mijloacelor financiare. Comisia Electorală Centrală urmează să depună eforturi consolidate pentru dezvoltarea și detalierea prevederilor legale noi prin adoptarea regulamentelor, instrucțiunilor și a ghidurilor, astfel încât să asigure aplicarea corectă, proporțională și în timp util a sancțiunilor.

19 În varianta anterioară, pentru aceleași încălcări, valoarea amenzii a constituit minimum 60 și maximum 300 de unități convenționale (3000 – 15.000 de lei).

20 [Codul](#) contravențional al Republicii Moldova (art. 48¹).

21 [Codul](#) contravențional al Republicii Moldova (art. 48³).

22 Art. 181³ din [Codul](#) penal al Republicii Moldova.

23 A se vedea poziția nr. 24 din anunțurile postate de CEC la rubrica „Procesul decizional” de pe pagina oficială a autorității electorale.

1.2. Activitatea CEC privind reglementarea procesului de finanțare a partidelor politice

Pe parcursul anului 2022, în legătură cu adoptarea Codului electoral într-o versiune nouă și modificarea cadrului legal conexe, inclusiv privind finanțarea partidelor politice – proces care a fost de durată, până în decembrie 2022 – CEC nu a continuat revizuirea și nu a inițiat noi proiecte ale actelor normative relevante finanțării partidelor politice. Astfel, menționăm că modificările inițiate în 2021²⁴ a actelor normative relevante finanțării nu au avut continuitate, iar proiectele respective au fost retrase din procesul de consultări publice²⁵.

Ulterior, în luna februarie 2023, după intrarea în vigoare a noului cadru legal modificat, CEC a supus consultărilor publice proiectul ”Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice”²⁶. Consultările respective au fost organizate în parteneriat cu Promo-LEX, context în care asociația a înaintat un șir de recomandări la proiectul menționat. Până la elaborarea prezentului raport, regulamentul încă nu a fost aprobat.

1.3. Activitatea CEC privind supravegherea și controlul finanțelor partidelor politice

Potrivit prevederilor Codului electoral și ale Legii privind partidele politice, CEC este autoritatea abilitată cu atribuții de supraveghere și control al finanțării partidelor politice. Aceasta include atât controlul finanțării activității partidelor politice, cât și a campaniilor electorale. Pe lângă CEC, și Curtea de Conturi, în conformitate cu prevederile ce reglementează activitatea acesteia, exercită controlul asupra utilizării alocațiilor primite de partidele politice de la bugetul de stat.

În scopul exercitării atribuției de supraveghere și control al finanțării partidelor politice, pe parcursul anului 2022, în componența CEC, a fost constituită *Direcția supraveghere și control privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale*, căreia i-au fost atribuite 8 unități de personal. Până la sfârșitul anului 2022, din cele 8 unități disponibile, doar 5 au fost suplinite, dintre care 2 funcții sunt de conducere, iar 3 funcții – de execuție. Totuși, constatăm că pe parcursul anului 2022, CEC a depus eforturi repetate în vederea suplinirii funcțiilor respective (anunțuri au fost publicate în iulie, august și octombrie), acestea fiind continuate și pe parcursul anului 2023²⁷. Cu toate acestea, se pare că autoritatea electorală întâmpină greutăți în completarea noii subdiviziuni cu resursele umane necesare.

Obiectivul declarat al noii subdiviziuni a autorității electorale este fortificarea capacităților CEC privind monitorizarea și controlul finanțării partidelor politice ca activitate strategică, dar și ca obiectiv de sporire a integrității și credibilității procesului electoral.

În baza rapoartelor financiare depuse de partidele politice pentru anul 2022, până la 31 mai 2023, CEC a adoptat două hotărâri - pentru rapoartele prezentate de partidele politice pentru semestrul I 2022²⁸ și pentru rapoartele anuale prezentate de partide pentru anul 2022²⁹. Potrivit acestora, organul electoral a dispus aplicarea a 117 atenționări și a inițiat 12 procese contravenționale (a se vedea graficul nr. 1).

24 [Anunțul](#) CEC privind retragerea din procesul de consultări publice a proiectului de hotărâre „Pentru modificarea unor hotărâri ale Comisiei Electorale Centrale”.

25 [Proiectul](#) CEC pentru aprobarea ”Regulamentului privind finanțarea activității partidelor politice”, poziția nr. 4, anul 2023.

26 A se vedea anunțurile privind funcțiile vacante postate de [CEC](#).

27 [Hotărârea](#) CEC nr. 821 din 15 decembrie 2022 cu privire la exercitarea atribuției de supraveghere a rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru primul semestru al anului 2022.

28 [Hotărârea](#) CEC nr. 1092 din 31 mai 2023 cu privire la exercitarea atribuției de supraveghere a rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice pentru anul 2022.

29 PSM, PPCD, POM, PSD, NOI, UCM, PC, PSE, PPRM, PPDA, P.Reg., PS, PPMAN, FASM.

În baza rapoartelor pentru semestrul I 2022, au fost constatate următoarele aspecte:

- Rapoarte privind gestiunea financiară urmau a fi depuse de 55 partide politice, dintre care:
  - 35 partide politice (64%) au depus rapoartele în termen în ambele formate (electronic și suport de hârtie);
  - 8 partide politice (15%) au depus rapoarte cu depășirea termenului, în ambele formate (electronic și suport de hârtie);
  - 3 partide politice (5%) au depus rapoartele în termen, doar într-un format (fie în format electronic, fie pe suport de hârtie);
  - 6 partide politice (9%) au depus rapoartele cu depășirea termenului, doar într-un format (fie în format electronic, fie pe suport de hârtie);
  - 3 partide politice (5%) nu au depus rapoartele.
- Aplicarea a 14 atenționări³⁰ pentru partidele politice care au depus rapoartele privind gestiunea financiară pentru semestrul I 2022 cu depășirea termenului legal;
- Aplicarea a 28 atenționări³¹ pentru partidele politice care au admis încălcări/erori la prezentarea raportului privind gestiunea financiară a partidului politic;
- Aplicarea a 24 atenționări pentru partidele politice care au beneficiat de alocații de la bugetul de stat privind necesitatea respectării art. 28, alin. (2¹) din Legea privind partidele politice³²;
- Aplicarea unei atenționări pentru PL, care a admis colectarea veniturilor cu depășirea plafoanelor legale stabilite, și dispunerea transferării sumei colectate cu abateri la bugetul de stat (12.120 de lei);
- Inițierea a 3 procese contravenționale³³ în privința partidelor politice care nu au depus rapoartele privind gestiunea financiară;
- Transmiterea dosarului PPȘ la Procuratura Anticorupție pentru examinarea modalității de finanțare a partidului pe parcursul anului 2022 în legătură cu nedispunerea de către acesta a unui cont bancar.

În baza rapoartelor anuale prezentate de partide pentru 2022, au fost constatate următoarele:

- Rapoarte privind gestiunea financiară urmau a fi depuse de 57 partide politice, dintre care:
  - 35 partide politice (61%) au depus rapoartele în termen în ambele formate (electronic și suport de hârtie);
  - 15 partide politice (26%) au depus rapoartele în termen, doar într-un format (fie în format electronic, fie pe suport de hârtie);
  - 2 partide politice (4%) au depus rapoarte cu depășirea termenului, fie în ambele formate (electronic și suport de hârtie), fie într-un singur format;
  - 5 partide politice (9%) nu au depus rapoartele anuale.
- Aplicarea a 22 atenționări³⁴ pentru partidele politice care au admis încălcări/erori la prezentarea raportului privind gestiunea financiară a partidului politic;

30 PCR, PSM, PPCD, MPSN, PL, POM, PPȘ, PVE, NOI, PPN, PC, PNL, PSE, MPA, PPRM, PPDA, P.Reg., PAD, PPP, PSP, PUN, PAS, PPVP, CC, PPPO, PS, PPMAN, FASM.

31 Art. 28, alin. (2¹): 20% din valoarea alocațiilor anuale de la bugetul de stat vor fi utilizate în scopul promovării și încurajării participării femeilor în procesele politic și electoral, iar 10% din valoarea alocațiilor primite vor fi utilizate pentru promovarea și încurajarea tinerilor în procesele politic și electoral. În cazul partidelor politice în care există organizații ale femeilor și ale tinerilor, aceste fonduri vor fi gestionate de organizațiile în cauză.

32 PMUEM, PR, PPPPN.

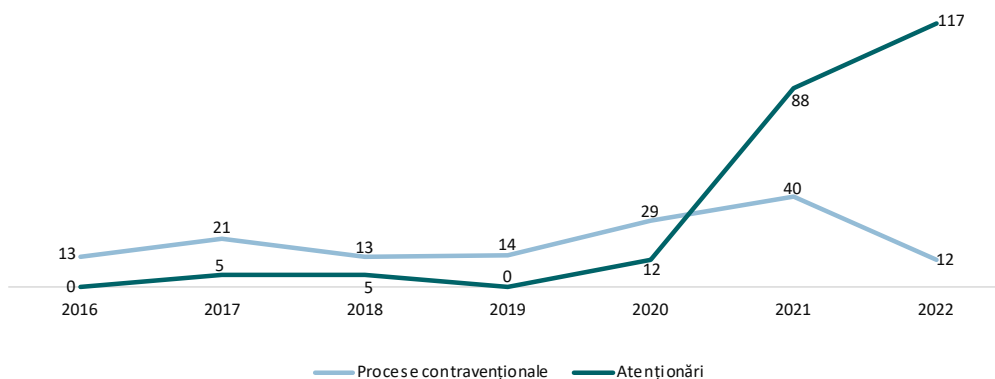
33 PCR, PSM, MPSN, PL, PVE, PN, PRM, PSE, MPA, PPDA, P.Reg., PAD, AUR, PUN, PAS, PPVP, CC, PPPM, PPPO, PS, PPMAN și PPPPN.

34 Art. 28, alin. (2¹): 20% din valoarea alocațiilor anuale de la bugetul de stat vor fi utilizate în scopul promovării și încurajării participării femeilor în procesele politic și electoral, iar 10% din valoarea alocațiilor primite vor fi utilizate pentru promovarea și încurajarea tinerilor în procesele politic și electoral. În cazul partidelor politice în care există organizații ale femeilor și ale tinerilor, aceste fonduri vor fi gestionate de organizațiile în cauză.

- Aplicarea a 26 atenționări pentru partidele politice care au beneficiat de alocații de la bugetul de stat privind necesitatea respectării art. 28, alin. (2¹) din Legea privind partidele politice³⁵;
- Aplicarea a 2 atenționări pentru PDCM și PPVP, care au admis colectarea veniturilor cu depășirea plafoanelor legale stabilite, și dispunerea transferării sumelor colectate cu abateri la bugetul de stat (PDCM – 10.036,26 de lei, PPVP – 612 lei);
- Inițierea a 9 procese contravenționale³⁶ în privința partidelor politice care au admis încălcări ale cadrului legal privind raportarea financiară (5 partide politice – pentru nedepunerea raportului, 2 partide politice – pentru depunerea raportului cu depășirea termenului legal, 2 partide politice – pentru utilizarea contrar destinației a veniturilor acumulate);
- Aplicarea sancțiunii sub formă de lipsire de alocații de la bugetul de stat a PPȘ pentru o perioadă de 12 luni (1 iulie 2023 – 30 iunie 2024) pentru continuarea nerespectării disciplinei financiare.

Graficul nr. 1

Numărul de sancțiuni aplicate de CEC în dinamică

Comparativ cu perioadele anterioare, constatăm o creștere semnificativă a atenționărilor aplicate de CEC pentru abaterile admise în procesul de raportare financiară (în 2022 – 117 atenționări, comparativ cu 88 atenționări aplicate în baza rapoartelor pentru 2021). De cealaltă parte, constatăm o diminuare a numărului de procese contravenționale dispuse a fi inițiate (pe parcursul anului 2021 – 40, iar în pentru 2022 – doar 12).

În contextul celor expuse, în vederea sintetizării activității CEC în procesul de supraveghere și control al finanțării partidelor politice, concluzionăm că autoritatea electorală a identificat și sancționat următoarele tipuri de probleme: neprezentarea rapoartelor; depășirea termenului de prezentare a rapoartelor; admiterea erorilor în completarea rapoartelor; nerespectarea prevederilor privind utilizarea alocațiilor de la bugetul de stat pentru femei și tineri; depășirea plafoanelor pentru donații. În același context, constatăm că în hotărârile CEC nu au fost identificate referințe cu privire la raportarea sau neraportarea veniturilor de către donatorii partidelor politice (au existat sau nu donatori care nu au avut raportate venituri anuale la SFS).

Până în prezent, CEC nu a reușit să dezvolte un mecanism de evidență și publicare a statisticii privind rezultatele și impactul proceselor contravenționale inițiate de CEC partidelor politice în baza rapoartelor privind gestiunea financiară. Cu toate acestea, constatăm că autoritatea electorală are stabilit acest obiectiv în procesul de implementare și dezvoltare a modulului SSI "Control Financiar"³⁷.

Reiterăm că din 31 martie 2022, după modificarea cadrului legal, conform noilor prevederi ale art. 31², alin. (3) din Legea privind partidele politice, în cazul în care partidul politic, pe parcursul unui an calendaristic,

³⁵ Pentru nedepunerea raportului – POM, PPȘ, MUEM, PR, și PPBN; pentru depunerea raportului cu depășirea termenului legal – PSD și PUN; pentru utilizarea contrar destinației a veniturilor acumulate – PLDM și MPA.

³⁶ [Raportul](#) de activitate al Comisiei Electorale Centrale pentru anul 2022 în conformitate cu activitățile prevăzute în Planul strategic al CEC pentru anii 2020-2023, pagina 11.

³⁷ [Planul](#) Strategic al Comisiei Electorale Centrale pentru anii 2016-2019, pagina 13.

încalcă repetat prevederile referitoare la gestiunea financiară, CEC poate adopta o hotărâre vizând lipsirea partidului respectiv de dreptul la alocațiile de la bugetul de stat pentru o perioadă de la 2 luni până la un an.

În opinia Promo-LEX, evidența, publicarea și actualizarea sistematică a informației privind procesele contravenționale inițiate de CEC partidelor politice va spori nivelul de responsabilitate al partidelor în procesul de raportare financiară.

1.4. Eficiența modului SSI "Control Financiar"

Începând cu anul 2020, CEC utilizează în procesul de raportare financiară a partidelor politice modulul SSI "Control Financiar" – parte componentă a Registrului de Stat "Alegeri". Reiterăm că potrivit Planului Strategic al CEC pentru anii 2016-2019³⁸, modulul respectiv urma să fie implementat încă spre sfârșitul anului 2018 (în unele planuri de activitate, acest termen a fost stabilit chiar pentru anul 2017). Totuși, în premieră, raportarea financiară prin intermediul modului SSI "Control Financiar" a fost efectuată în 2020 (rapoartele anuale pentru 2019).

Chiar din anul lansării și utilizării acestui instrument, Promo-LEX a sesizat și expediat CEC un șir de recomandări în vederea înlăturării deficiențelor de funcționare, care au un impact considerabil asupra transparenței finanțării partidelor politice, după cum urmează:

- Includerea funcționalității suplimentare de "vizualizare" a rapoartelor financiare;
- Includerea posibilității de bifare multiplă atât a categoriei "Partid politic/Concurent electoral/Grup de inițiativă", cât și a categoriei "Denumirea raportului";
- Includerea a trei categorii noi, care să arate în mod cumulativ:
  - *Concurenții electorali/Grupurile de inițiativă/Partidele politice ce au depus rapoarte în termen;*
  - *Concurenții electorali/Grupurile de inițiativă/Partidele politice ce au depus rapoarte cu depășirea termenului;*
  - *Concurenții electorali/Grupurile de inițiativă/Partidele politice ce nu au depus rapoarte.*
- Includerea opțiunilor "data depunerii raportului" și „data publicării raportului”;
- Includerea posibilităților de descărcare a rapoartelor din modul în diferite formate, inclusiv într-un format care corespunde principiilor datelor deschise (pe lângă formatul pdf, spre exemplu, trebuie să fie posibilă și descărcarea datelor în format CSV sau Excel);
- Includerea motoarelor de căutare după denumirea partidului (în prezent, nu sunt disponibile motoare de căutare);
- Includerea tuturor partidelor politice în SSI "Control Financiar" și excluderea informației irelevante (de exemplu, Partidul Test, Grupul de Inițiativă "Ionel" etc.);
- Divizarea rapoartelor în trei grupuri diferite: Concurenți electorali, Grupuri de inițiativă, Partidele politice;
- Includerea anumitor restricții/atenționări atunci când sumele generale indicate în raport nu corespund cu totalul sumelor din care este formată suma generală (de exemplu, veniturile totale nu sunt echivalente cu suma tuturor cifrelor indicate per fiecare sursă de venit).

---

38 [Raportul](#) CEC pentru anul 2022 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale.

Până în prezent însă, CEC nu a implementat nici una recomandările formulate de Promo-LEX în baza modulului SSI "Control Financiar". Sistemul informațional este în continuare dificil de utilizat și cu funcționalități foarte reduse. Astfel, de exemplu, în continuare nu este posibilă vizualizarea datei de depunere a raportului financiar.

În același context, menționăm că în cadrul interviurilor desfășurate cu reprezentanții partidelor politice, aceștia au menționat despre dificultățile întâmpinate în procesul de lucru cu modulul SSI "Control Financiar", inclusiv, timp îndelungat necesar pentru încărcarea datelor și, mai ales, pentru semnarea electronică a rapoartelor. De asemenea, în procesul de monitorizare, am observat că modulul admite încărcarea rapoartelor cu erori acolo, unde, de exemplu, ar trebui să funcționeze anumite funcții matematice (de exemplu, în cazul Congresul Civic - CC, raportul general: la rubrica "plăți" totale, care se completează în baza sumelor indicate la liniile de cheltuieli de sub "plăți" totale, cifra indicată este mult mai mică decât suma totală indicată la liniile de cheltuieli din raport). Suplimentar, s-a constatat că nu toate partidele sunt incluse în modulul SSI "Control Financiar" (de exemplu, lipsește PPPPN).

Concomitent, reiterăm că potrivit noilor modificări ale cadrului legal, începând cu anul 2023, partidele politice urmează să prezinte la CEC rapoartele privind gestiunea financiară **doar în format electronic**, nu și pe suport de hârtie. În context, menționăm că potrivit raportului CEC³⁹ pentru anul 2022 privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, pe parcursul anului de gestiune, autoritatea electorală și PNUD Moldova au reușit să revizuiască Caietului de sarcini privind modificarea modulului „Control Financiar” în vederea remedierii erorilor existente și implementării funcționalităților noi.

În baza celor expuse, în contextul modificării cadrului legal, cât și în vederea sporirii transparenței finanțării partidelor politice, recomandăm CEC sporirea eforturilor în scopul dezvoltării capacităților și funcționalităților modulului SSI "Control Financiar".

---

39 [Regulamentul](#) privind finanțarea activității partidelor politice, aprobat prin Hotărârea CEC nr. 4401 din 23 decembrie 2015.

RAPORTAREA FINANCIARĂ A PARTIDELOR POLITICE

2.1. Prezentarea rapoartelor privind gestiunea financiară a partidelor politice

2.1.1. Respectarea prevederilor legale privind prezentarea rapoartelor

Potrivit prevederilor art. 29, alin. (1) din Legea privind partidele politice, semestrial, până la data de 15 a ultimei luni a perioadei de raportare, și anual, până în data de 31 martie, partidele politice vor prezenta la CEC rapoarte privind gestiunea financiară. Partidele politice beneficiare de alocații de la bugetul de stat vor prezenta rapoartele respective și la Curtea de Conturi. Prin urmare, partidele politice trebuie să depună 3 rapoarte financiare: până la 15 iulie – pentru semestrul I, până la 15 ianuarie – pentru semestrul II și, respectiv, până la 31 martie – raportul anual.

Potrivit însă pct. 65 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice⁴⁰, partidul politic urmează să prezinte la CEC semestrial, până la data de 15 iulie a anului de gestiune, și anual, până în data de 31 martie, rapoarte privind gestiunea financiară. Concomitent, potrivit pct. 69, informația conținută în rapoartele privind gestiunea financiară este publică, urmând a fi publicate de CEC pe pagina sa oficială în termen de 48 de ore de la recepționarea și acceptarea raportului privind gestiunea financiară.

Potrivit informației disponibile pe pagina web oficială a CEC la data de 31 mai 2023, pentru anul 2022 s-a constatat următoarea situație (a se vedea tabelul nr. 1):

- 95% (52 din 55⁴¹) din partide au prezentat rapoartele privind gestiunea financiară pentru semestrul I 2022;
- nici un partid nu a prezentat rapoartele privind gestiunea financiară pentru semestrul II, continuându-se practica anilor precedenți⁴²;
- 89% (51 din 57⁴³) din partide au prezentat rapoartele anuale privind gestiunea financiară.

⁴⁰ La 30 iunie 2022, potrivit datelor de la ASP, erau înregistrate 55 partide politice.

⁴¹ A se vedea Rapoartele privind finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului [2020](#) și [2021](#).

⁴² La 31 decembrie 2022, potrivit datelor de la ASP, erau înregistrate 57 partide politice.

⁴³ În cazul PPS, UCM PPDA P.Reg. PPEM PUN și PACE - membrii declarați au fost indicați în baza datelor reflectate în rapoartele prezentate pentru Semestrul I 2022.

Prezentarea rapoartelor privind gestiunea financiară pentru anul 2022, potrivit datelor publicate pe pagina oficială a CEC

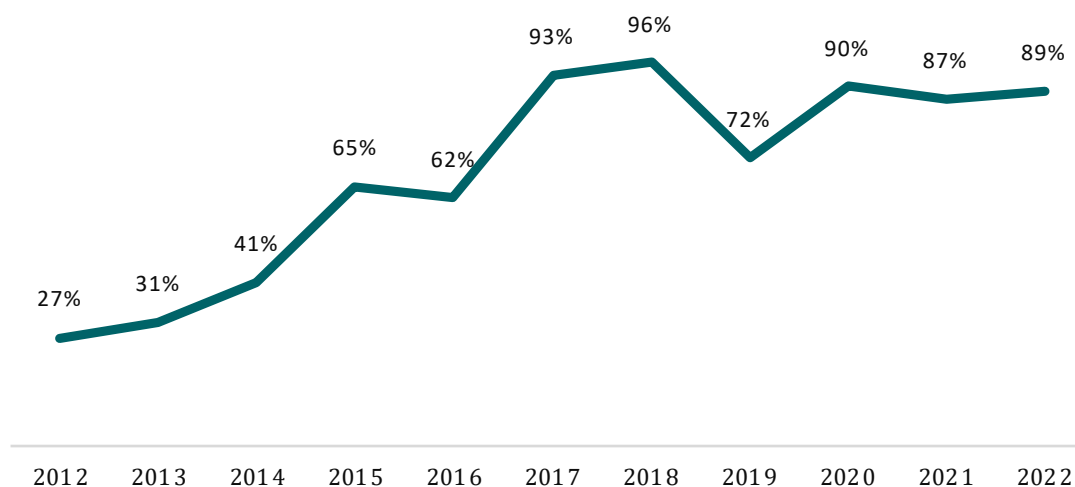
Statut	Semestrul I		Semestrul II	Anual	
	Partide	Total		Partide	Total
Au prezentat raportul	PDM, PCRM, PAM, PSM, PLD, PPCD, MPSN, PL, POM, PSD, UCSM, PSRM, PPS, PVE, NOI, PN, PRM, PPN, UCM, PE, PPDM, PC, PNL, PMM, PLDM, MRRM, PPM, PSE, MPA, PPRM, PPDA, P.Reg., PPSM, PAD, PPPDA, AUR, PPP, PRSM, PSP, PPEM, PUN, PAS, PPVP, CC, PPPM, PACE, PONA, PPPO, PS, PDCM, PPMAN, FASM	52 din 55	Niciun partid	PDM, PCRM, PAM, PSM, PLD, PPCD, MPSN, PL, PSD, UCSM, PSRM, PVE, NOI, PN, PRM, PPN, UCM, PE, PPDM, PC, PNL, PMM, PLDM, MRRM, PPM, PSE, MPA, PPRM, PPDA, P.Reg., PPSM, PAD, PPPDA, AUR, PPP, PRSM, PSP, PPEM, PAS, PPVP, CC, PPPM, PACE, PONA, PPPO, PS, PDCM, PPMAN, PPPPN, FASM, CUB	51 din 57
Nu au prezentat raportul	PMUEM, PR, PPPPN	3 din 55	Niciun partid	POM, PPS, MUEM, PR, PUN, PPBN	6 din 57

În context, menționăm că potrivit Hotărârii CEC nr. 1092 din 31 mai 2023, PUN a prezentat raportul anual pe suport de hârtie. Totuși, până la 31 mai 2023, acesta nu a fost publicat pe pagina oficială a autorității electorale. Prin urmare, datele din raportul anual prezentat de PUN nu au fost luate în calcul la elaborarea prezentului raport de monitorizare. Pentru partidul menționat, în raportul Promo-LEX este reflectată informația doar în baza raportului PUN pentru semestrul I 2022).

Analiza comparativă a evoluției conformării partidelor politice obligațiunii de a prezenta **rapoartele anuale** privind gestiunea financiară denotă o creștere nesemnificativă a ponderii rapoartelor depuse la CEC (de la 87% în anul 2021 – la 89% în anul 2022) – a se vedea graficul nr. 2.

Graficul nr. 2

Ponderea partidelor politice care au prezentat rapoarte anuale la CEC

2.1.2. Analiza datelor generale din rapoartele privind gestiunea financiară

În rezultatul analizei rapoartelor anuale, Promo-LEX a constatat comiterea unor erori, precum și necompletarea diverselor rubrici din rapoartele anuale privind gestiunea financiară a partidelor. Astfel, menționăm următoarele aspecte:

- necompletarea rubricilor privind numărul total de membri la sfârșitul anului de raportare (PSD, PVE, UCM, PE, PMM, MRRM, MPA, PPDA, P.Reg., PSP, PPEM, PACE, PONA, PPPPN);
- raportarea sediilor deținute în locațiune, însă fără a raporta și cheltuieli privind locațiunea sau întreținerea sediilor (PAM, PPCD, MPSN, PPRM, CUB);
- raportarea cheltuielilor de personal, însă fără a fi raportat personalul încadrat (PCRM, PN, MPA, PPDA, PPEM);
- raportarea personalului încadrat, însă fără raportarea cheltuielilor de personal (PAM, UCSM, PPRM, PPVP, CUB);
- raportarea datelor cu admiterea erorilor de calcul sau altor tipuri de erori (PRM, PPVP, CC, PPPM, PPPO etc.).

În tabelul nr. 2 sunt reflectate datele generale identificate în raportatele anuale ale 51 de partide politice pentru anul 2022, precum și evoluția datelor respective, comparativ cu anii 2019, 2020 și 2021.

Tabelul nr. 2.

Evoluția datelor generale raportate de partidele politice (2019–2022)

	Anul 2019	Anul 2020	Anul 2021	Anul 2022
Rapoarte publicate	20	36	48	51
Membri de partid	152.640	255.270	304.713	256.708
Filiale	382	447	567	517
Sedii proprii	0	13	14	12
Sedii în locațiune	212	233	193	169
Personal încadrat	141	222	208	206

Comparativ cu anii precedenți, constatăm o creștere a numărului de rapoarte publicate ale partidelor politice – în mare parte, datorită creșterii numărului de partide politice înregistrate (de la 46, în 2019 – la 57 de partide, în 2022). De cealaltă parte, comparativ cu anul anterior, constatăm o diminuare a numărului de filiale (de la 567, în 2021 – la 517, în 2022), a sediilor luate în locațiune (de la 193 - în 2021, la 169 - în 2022), precum și a personalului încadrat (de la 208 - în 2021, la 206 - în 2022).

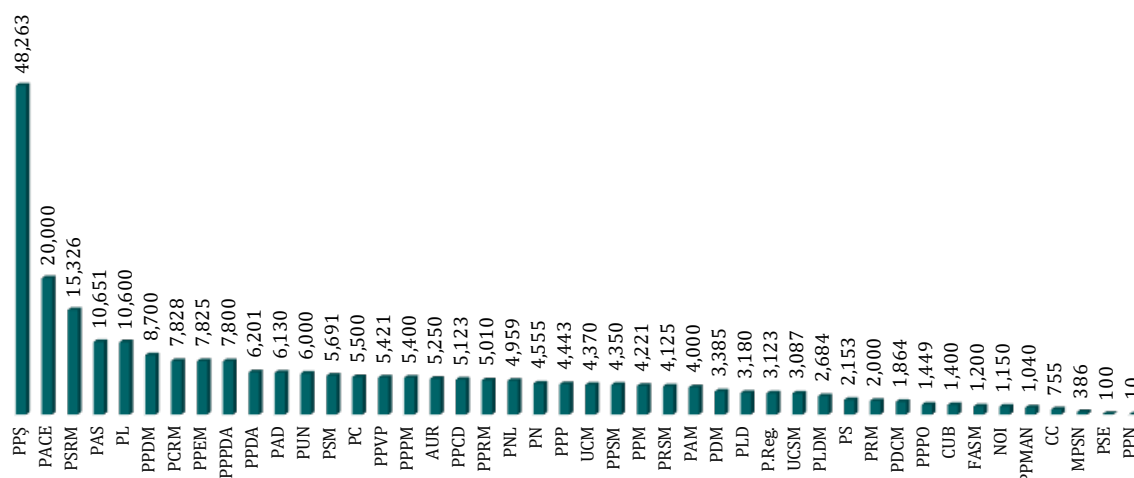
În pofida creșterii numărului de partide politice înregistrate, constatăm însă o diminuare a numărului de membri de partid raportați, care comparativ cu anul 2021, a scăzut cu aproape 50 mii, ajungând la numărul de membri declarați în anul 2020, atunci când erau înregistrate 50 de partide politice (comparativ cu 57 partide – în 2022).

În context, reiterăm că potrivit noilor prevederi legale, partidele politice sunt obligate să țină registre ale membrilor, care urmează a fi actualizate semestrial și anual, precum și structurate potrivit organizațiilor teritoriale. La necesitate, aceste date pot fi solicitate de CEC și ASP.

Cei mai mulți membri de partid au fost declarați de PPȘ (48.263 de membri)⁴⁴, urmat de PACE (20.000 de membri) și PSRM (15.326 de membri) – a se vedea graficul nr. 3.

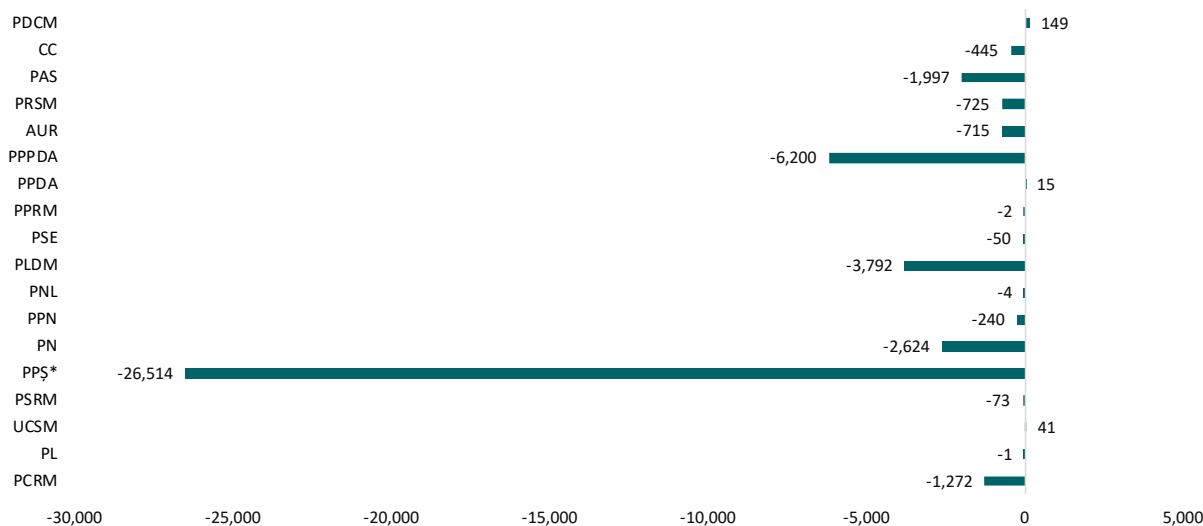
44 [Legea nr. 205 din 6 decembrie 2021 a bugetului de stat pentru anul 2022.](#)

Membrii de partid raportați pentru anul 2022

Comparativ cu anul 2021, cea mai mare creștere a numărului de membri de partid a fost raportată de PDCM (+149 de membri), urmat de UCSM (+41 de membri) și PPDA (+15 de membri). De cealaltă parte, s-a diminuat semnificativ numărul membrilor de partid declarați de PPȘ (-26.514 de membri), PPPDA (-6.200 de membri) și PLDM (- 3.792 de membri) – a se vedea graficul nr. 4.

Evoluția numărului de membri de partid (anul 2022 comparativ cu 2021)

* În cazul PPȘ – datele sunt preluate din raportul pentru semestrul I 2022.

2.2. Veniturile raportate de partidele politice și sursele de finanțare ale acestora

Potrivit art. 26, alin. (3) din Legea privind partidele politice, veniturile anuale ale unui partid politic provenite din *cotizații de membru și donații* nu pot depăși 0,1% din veniturile prevăzute în bugetul de stat pentru anul respectiv. Dat fiind faptul că pentru anul 2022 în Legea bugetului de stat⁴⁵ a fost aprobată suma de 59 mld. de lei, plafonul veniturilor partidelor politice a fost de 59.321.322 de lei.

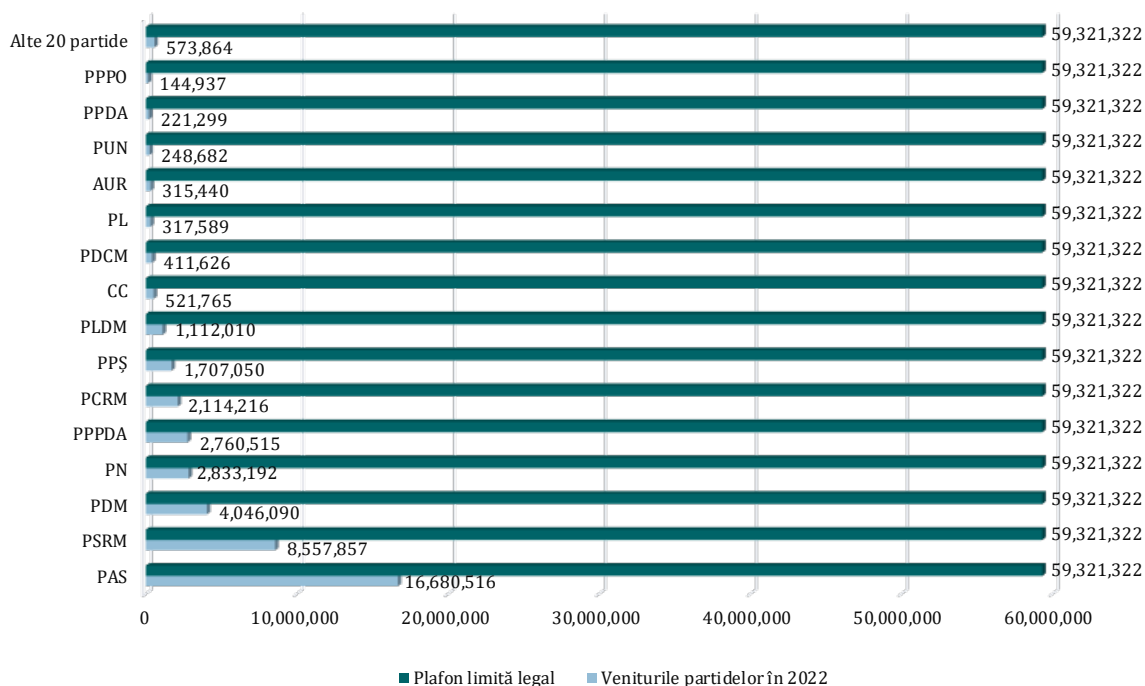
În context, Asociația Promo-LEX reamintește că, anterior a recomandat de mai multe ori ca alocațiile de la bugetul de stat să fie de asemenea luate în calcul la estimarea anuală a conformării partidelor politice plafonului legal stabilit pentru venituri. În pofida modificării legii privind partidele politice în anul 2022, recomandarea dată nu a fost luată în calcul. Din acest considerent, reiterăm propunerea de completare a art. 26, alin. (3) al Legii privind partidele politice prin introducerea în enunțul „provenite din cotizații de membru și donații” a sintagmei „și alocațiilor de la bugetul stat”.

Potrivit rapoartelor financiare publicate pe pagina CEC, niciunul dintre partidele politice nu a depășit plafonul legal al veniturilor totale, chiar și cu includerea alocațiilor de la bugetul de stat (a se vedea graficul nr. 5). Cele mai multe venituri au fost raportate de PAS – ceea ce a constituit însă doar 28% din plafonul legal stabilit, urmat de PSRM – 14% și, respectiv, PCRM – 11% (a se vedea și Anexa nr. 1 – veniturile partidelor politice declarate pentru anul 2022).

Dat fiind faptul că PPȘ nu a depus raportul anual, iar raportul anual al PUN nu a fost publicat pe pagina web oficială a CEC, informația reflectată în graficul nr. 5 include doar veniturile raportate de acestea pentru semestrul I 2022.

Graficul nr. 5

Veniturilor partidelor raportat la plafonul limită legal stabilit (donații, cotizații și alocații de la bugetul de stat)

45 Cele 18 partide politice care au declarat „zero” lei venituri în anul 2022: PSM, NOI, PC, PAM, PLD, PPCD, PSD, UCM, PE, PPDM, PMM, MRRM, PPSM, PRSM, PSP, PONA, PPPPN și FASM.

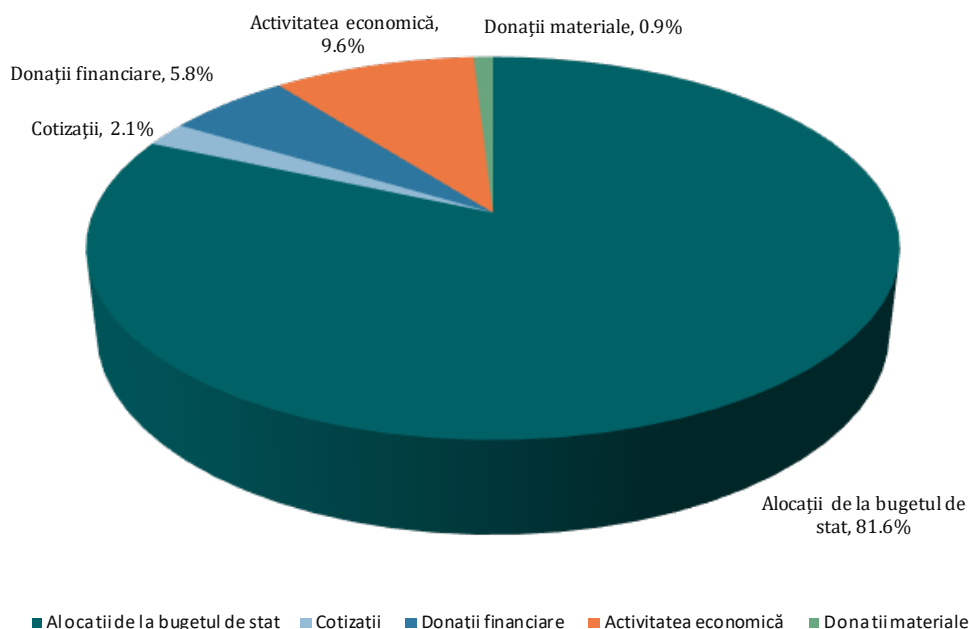
Potrivit celor 51 de rapoarte anuale privind gestiunea financiară disponibile pe pagina web a CEC (fie din modulul SSI "Control Financiar", fie scanate – în cazul rapoartelor depuse doar pe suport de hârtie), 18 partide politice⁴⁶ au declarat „zero” lei venituri (comparativ cu 15 partide politice în 2021). În cazul a 33 de partide politice⁴⁷ în baza rapoartelor anuale, plus 2 partide politice – în baza rapoartelor semestriale (PUN și PPȘ) au fost declarate venituri totale în valoare de **47.090.926 de lei** (inclusiv donațiile materiale - 434.864 de lei)⁴⁸. Prin urmare, constatăm că nici cel puțin veniturile declarate cumulativ de toate partidele politice nu a atins plafonul limită legal stabilit per un partid politic.

Din totalul veniturilor declarate, 94% au fost raportate de 8 partide politice⁴⁹ care au înregistrat venituri de peste 1 mil. de lei, și doar 6% din venituri au fost raportate de alte 27 de partide politice (inclusiv PUN, în baza informației pentru semestrul I 2022).

Principala sursă de finanțare a partidelor politice în anul 2022 au fost alocațiile de la bugetul de stat (82%), urmate de veniturile din activitatea economică (10%), donațiile financiare de la persoane fizice și juridice (6%), cotizațiile de membru de partid (2%) și donațiile materiale (0,9%) – a se vedea graficul nr. 6.

Graficul nr. 6

Sursele de venit ale partidelor politice în anul 2022

În cazul donațiilor materiale, acestea au fost raportate ca sursă de venit de 8 partide politice, în sumă totală de 434.864 de lei (a se vedea graficul nr. 7). Dintre acestea, cele mai multe au fost raportate de PAS (50%), PDCM (24%) și PPPO (13%). Menționăm că în prezent, din informația publicată de CEC în baza rapoartelor financiare ale partidelor, nu sunt disponibile datele privind donatorii care au efectuat donațiile respective și destinația exactă a acestora.

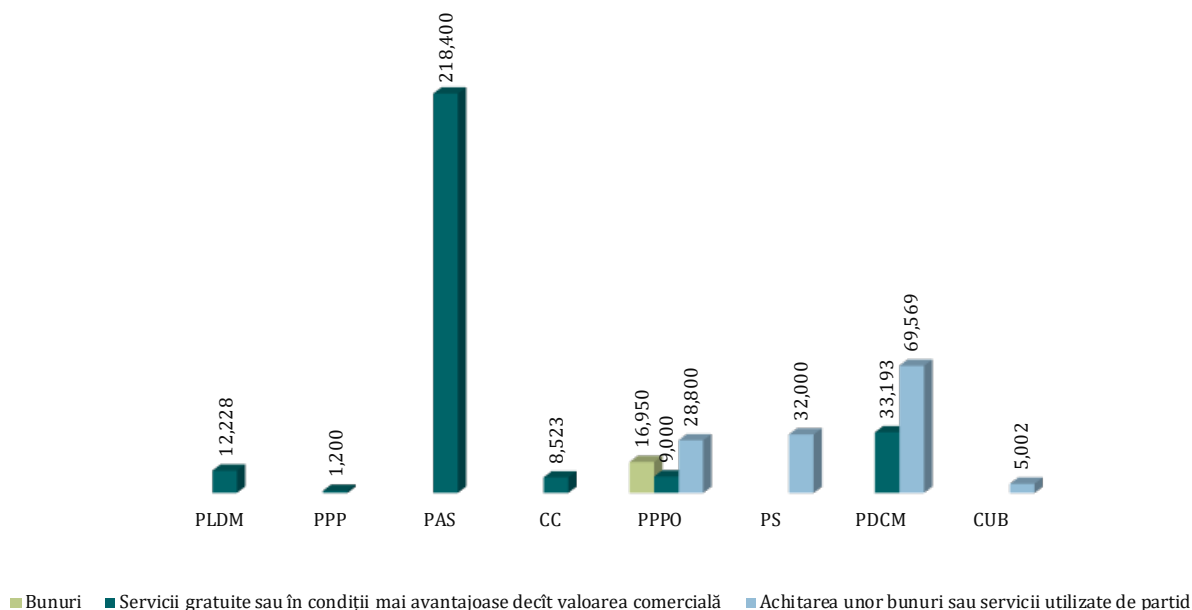
46 Partidele care au declarat venituri (33): PAS, PSRM, PCRM, PDM, PN, PPPDA, PLDM, CC, PDCM, PL, AUR, PPDA, PPPO, PPEM, UCSM, PNL, PPVP, PS, PPN, PVE, MPSN, PRM, PPM, PAD, PACE, PPRM, PPPM, MPA, P.Reg., CUB, PSE, PPP, PPMAN.

47 Soldul inițial total declarat a fost de 38.020.506 de lei, iar soldul final total la sfârșitul perioadei de gestiune – 48.799.385 de lei.

48 Partidele politice care au raportat venituri de peste 1 mil. de lei: PAS, PSRM, PCRM, PDM, PN, PPPDA, PPȘ (sem. I 2022) și PLDM

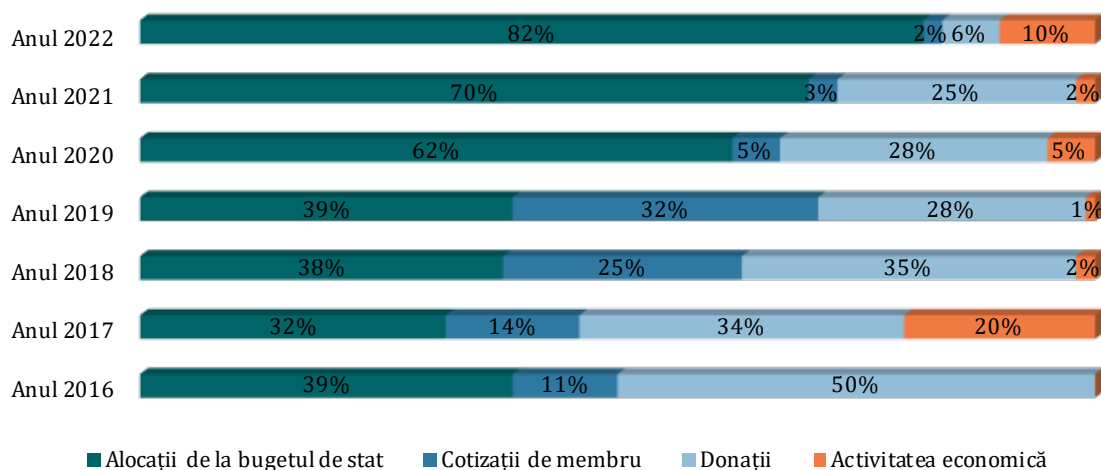
49 În cazul AUR, după fuziunea cu USB, acesta a fost desemnat drept succesor al USB pentru alocațiile de la bugetul de stat. În rezultat, în [Hotărârea](#) CEC nr. 846 din 17 ianuarie 2023 cu privire la stabilirea cuantumului lunar al alocațiilor de la bugetul de stat destinate partidelor politice pentru anul 2023, AUR este indicat pe două poziții, din care cauză numărul total al partidelor beneficiare de alocații de la bugetul de stat este 36, pe când de facto sunt doar 35.

Donațiile materiale raportate de partidele politice

Comparativ cu perioadele anterioare, constatăm o creștere constantă continuă alarmantă a dependenței financiare a partidelor politice de alocațiile de la bugetul de stat. Astfel, pentru comparație, în situația în care în 2022 coraportul finanțării partidelor din alocațiile de la bugetul de stat și din surse private a fost de circa 82% (bugetul de stat) la 18% (alte surse), atunci în 2021, acesta a fost de 70% (bugetul de stat) la 30% (alte surse), în 2020 - 62% la 38%, iar în 2019 - 39% la 61% (a se vedea graficul nr. 8).

Dinamica surselor de venit financiare ale partidelor politice

În opinia Promo-LEX, tendința respectivă este îngrijorătoare în contextul în care majoritatea formațiunilor politice par să nu depună efort suficient și organizat în atragerea susținerii financiare din partea cetățenilor. În lipsa unor astfel de eforturi, constatăm că partidele contribuie puțin la dezvoltarea culturii politice a cetățenilor, sporirea informării acestora privind activitățile politice și agenda politică a partidului, precum și a loialității față de partid. În același timp, în lipsa unei responsabilizări și implicări financiare a membrilor de partid și a cetățenilor/susținătorilor acestuia, în cazul privării de alocațiile de la bugetul de stat ca sursă de finanțare, persistă riscul trecerii unor partide politice în categoria formațiunilor politice inactive.

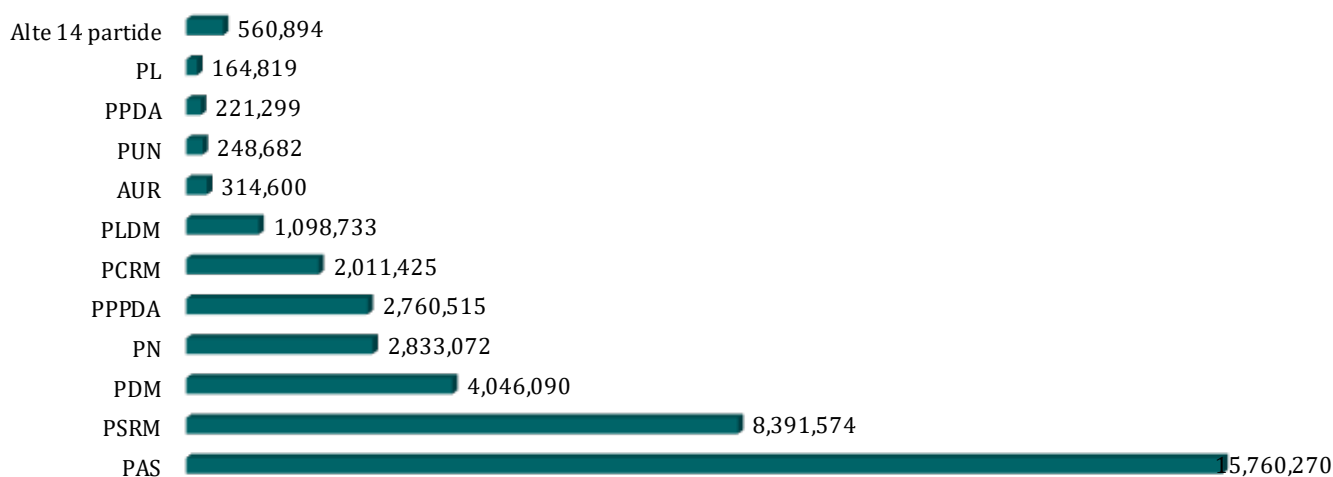
2.2.1. Alocațiile de la bugetul de stat

În anul 2022, potrivit cadrului legal, au avut posibilitatea de a beneficia de alocații de la bugetul de stat 35 de partide politice⁵⁰. Dintre acestea, 7 partide politice⁵¹ nu au prezentat CEC datele contului bancar ce urma a fi deschis special pentru alocațiile de la bugetul de stat, din care cauză CEC nu a efectuat transferurile corespunzătoare. În cazul altor trei partide politice (PPȘ, PACE și PPRM), acestea au fost sancționate în perioadele electorale prin lipsirea de alocații de la bugetul de stat pentru o anumită perioadă sau până la stingerea sumei stabilite de autoritatea electorală.

În contextul celor expuse, constatăm că alocații de la bugetul de stat au fost raportate ca sursă de venit de către 25 de partide politice⁵² (71% din partidele care puteau să beneficieze), suma totală raportată fiind de **38.411.974 de lei** (a se vedea graficul nr. 9).

Graficul nr. 9

Alocațiile de la bugetul de stat raportate pentru anul 2022

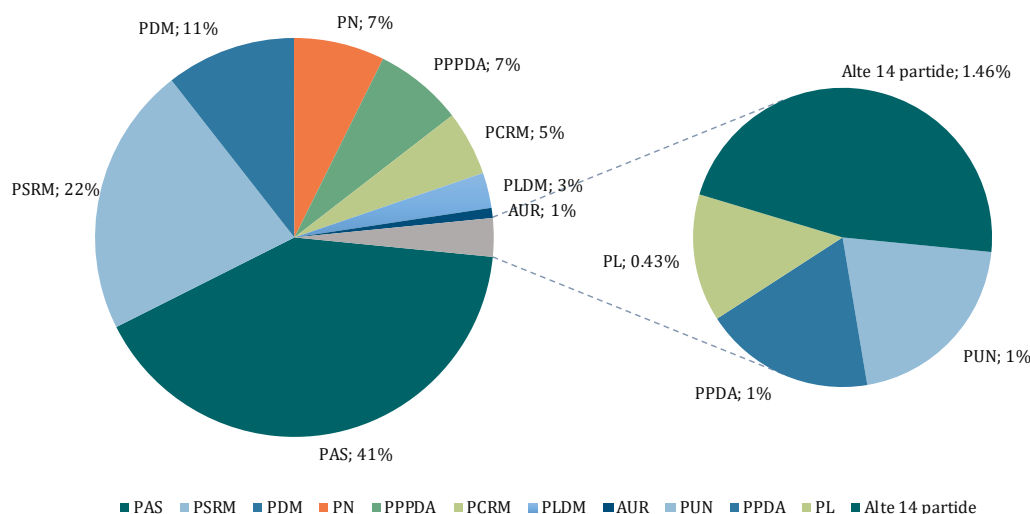
Cele mai multe alocații de la bugetul de stat au fost alocate pentru PAS (41%), urmat de PSRM (22%), PDM (11%) și PN (7%) – a se vedea graficul nr. 10. Prin urmare, constatăm că 3 partide politice (PAS, PSRM și PDM) au fost beneficiare a 73% din alocațiile de la bugetul de stat, iar alte 22 partide politice au beneficiat de 27% din totalul alocațiilor pentru anul 2022.

50 PSM (2.584 de lei/an), PLD (17.744 de lei/an), POM (18.300 de lei/an), NOI (2.016 de lei/an), PPN (14.649 de lei), PRSM (6.104 de lei/an) și PS (25.132 de lei/an).

51 PAS, PSRM, PDM, PN, PPPDA, PCRM, PLDM, AUR, PUN, PPDA, PL, CC, PPEM, UCSM, PPVP, PNL, PDCM, PVE, MPSN, PPPO, PPM, PAD, P.Reg., PSE și MPA.

52 Partidele politice care au raportat venituri doar din alocații de la bugetul de stat: PDM, PPPDA, PUN, PPDA, PPEM, UCSM, PVE, MPSN, P.Reg. și PSE.

Ponderea alocațiilor de la bugetul de stat per partide politice

La același subiect, menționăm că din cele 25 de partide politice care au raportat venituri din alocații de la bugetul de stat, în cazul a 10 dintre acestea (40%)⁵³ alocațiile de la bugetul de stat au fost unica sursă de venit. În context, reiterăm opinia Promo-LEX privind necesitatea diversificării surselor de finanțare în scopul asigurării activității continue, eficiente și vizibile a partidelor politice.

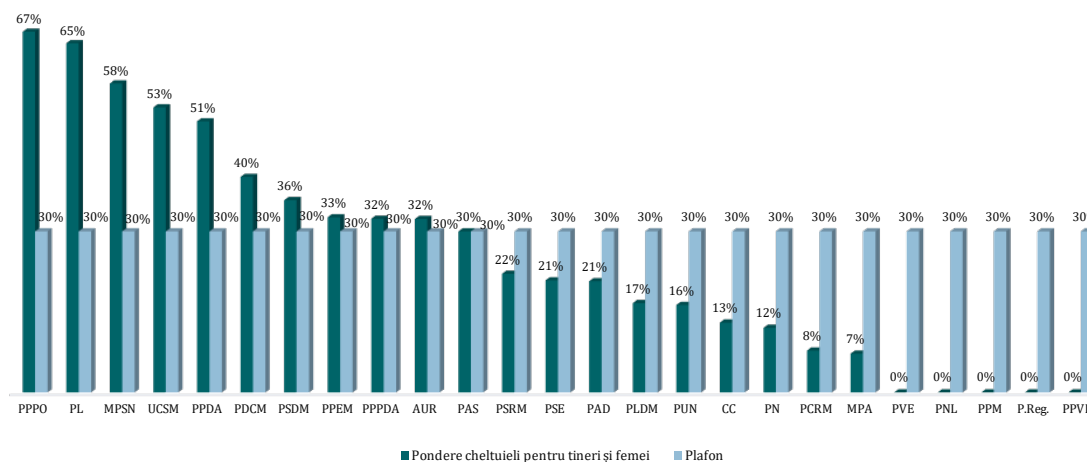
Potrivit prevederilor art. 28, alin. (2¹) din Legea privind partidele politice, partidele politice care beneficiază de alocații de la bugetul de stat urmează să asigure utilizarea a 20% din valoarea acestora în scopul promovării și încurajării participării femeilor în procesele politic și electoral, iar 10% - pentru promovarea și încurajarea tinerilor în procesele politic și electoral.

În baza prevederii enunțate – alocarea a 30% din alocațiile de la bugetul de stat pentru programe pentru tineri (10%) și femei (20%) - în cazul celor 25 de partide politice care au beneficiat de alocații de la bugetul de stat, a fost constatată următoarea situație (a se vedea graficul nr. 11):

- 5 partide politice (20%) nu au raportat astfel de cheltuieli (PVE, PNL, PPM, P.Reg. și PPVP);
- 10 partide politice (40%) au raportat cheltuieli care depășesc plafoanele stabilite (PPPO, PL, MPSN, UCSM, PPDA, PDCM, PDM, PPEM, PPPDA și AUR);
- 9 partide politice (36%) au raportat cheltuieli sub plafonul stabilit de cadrul legal (PSRM, PSE, PAD, PLDM, PUN, CC, PN, PCRPM și MPA);
- 1 partid politic (4%) a raportat exact în limita plafonului (PAS).

⁵³ În cazul PVE, constatăm că potrivit raportului anual privind gestiunea financiară, acesta nu a colectat cotizații de membru. Totuși, potrivit anexei Cotizații de la raport – care însă nu are careva date de identificare ale partidului politic, disponibile în format electronic în SSI "Control Financiar", ar rezulta că PVE ar fi colectat cotizații (1.300 de lei). Luând în calcul însă că în raportul de bază datele diferă de cele din anexă, au fost luate în considerare datele din raportul de bază.

Conformarea partidelor politice prevederilor art. 28 din Legea privind partidele politice (30% din alocațiile de la bugetul de stat trebuie utilizate pentru programe pentru tineri - 10% și femei - 20%)

Cu referire la subiectul menționat, în pofida recomandărilor efectuate anterior la acest subiect, constatăm că nu există niciun act normativ care să reglementeze tipul de activități/programe ce urmează a fi atribuite la cheltuielile pentru programe pentru tineri și femei și, respectiv, ce fel de activități pot fi calificate/considerate drept programe pentru tineri și femei. Mai mult ca atât, în cadrul interviurilor desfășurate, persoanele responsabile de raportarea financiară a partidelor au declarat că în lipsa unor reglementări detaliate a conținutului acestor tipuri de cheltuieli, sumele calculate de partide și raportate la această linie de cheltuieli sunt subiective și interpretative (fiecare poate să înțeleagă diferit ce fel de activități/cheltuieli trebuie raportate la această categorie).

2.2.2. Cotizațiile de membru de partid

Potrivit rapoartelor privind gestiunea financiară, cotizațiile de membru de partid au fost raportate ca sursă de venit de 14 partide politice⁵⁴, suma totală colectată fiind de **973.536 de lei** (a se vedea graficul nr. 12). Din volumul total al cotizațiilor colectate, 61% au fost raportate de PAS, 17% - PSRM și 11% - PCRM.

Cotizațiile colectate de partidele politice

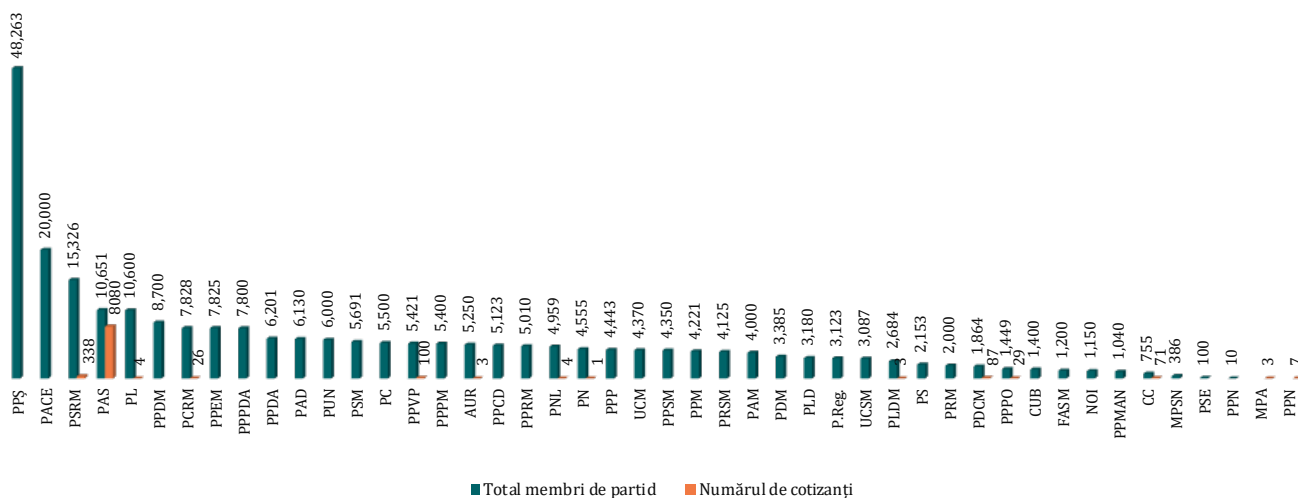
54 PPȘ (semestrul I 2022), CC, PDCM, PL, PAS, PPN, PPPO, PS, PRM, PACE, PPRM, PPPM, PAD, PPM și PPMAN.

Prin urmare, remarcăm că în pofida numărului mare de membri de partid raportați și a obligațiunii de a achita cotizația de membru (prevăzută în statutul partidului politic), veniturile partidelor politice acumulate din cotizațiile de membru rămân a fi ne semnificative.

În graficul nr. 13 este reflectat coraportul dintre numărul total de membri de partid raportat la CEC în anul 2022 și numărul de persoane care au achitat cotizațiile de membru. Lider în organizarea procesului de colectare a cotizațiilor a fost PAS, care a reușit să colecteze cotizații de la aproximativ 76% din numărul total al membrilor de partid, comparativ cu 50%, în 2021. La o distanță semnificativă, se clasează Congresul Civic - CC – care a colectat cotizații de la 9% din membrii de partid, comparativ cu 5% în 2021 și, respectiv, PCRМ – 5%, comparativ cu 0,2% în 2021.

Graficul nr. 13

Membrii de partid versus cotizanți

În contextul celor expuse, se pare că procesul de colectare a cotizațiilor de membru continuă să fie anevoios pentru partidele politice, fapt ce trezește suspiciuni privind veridicitatea datelor raportate privind numărul de membri de partid. Mai mult ca atât, s-a observat că continuă practica constatată în raportul precedent de monitorizare, când nici cel puțin liderii partidelor politice nu achită cotizațiile de membru, cu excepția liderilor a 7 partide politice din cele 14 care au raportat colectarea donațiilor (PPN, PLDM, PPVP, CC, PNL, PDCM și PAS).

În opinia Promo-LEX, colectarea cotizațiilor de membru constituie o dovadă importantă a implicării și susținerii de către membrii de partid a ideilor și aspirațiilor promovate de acesta. Prin urmare, considerăm necesară implicarea membrilor de partid prin contribuția financiară a acestora la activitățile partidului politic cel puțin prin achitarea cotizațiilor de membru.

2.2.3. Donațiile financiare

Donații financiare în sumă totală de **2.746.276 de lei** au fost raportate ca sursă de venit de 15 partide politice⁵⁵ (a se vedea graficul nr. 14). Dintre acestea, 62% au fost colectate de PPS, 15% - de Congresul Civic - CC, și 8% - de PDCM.

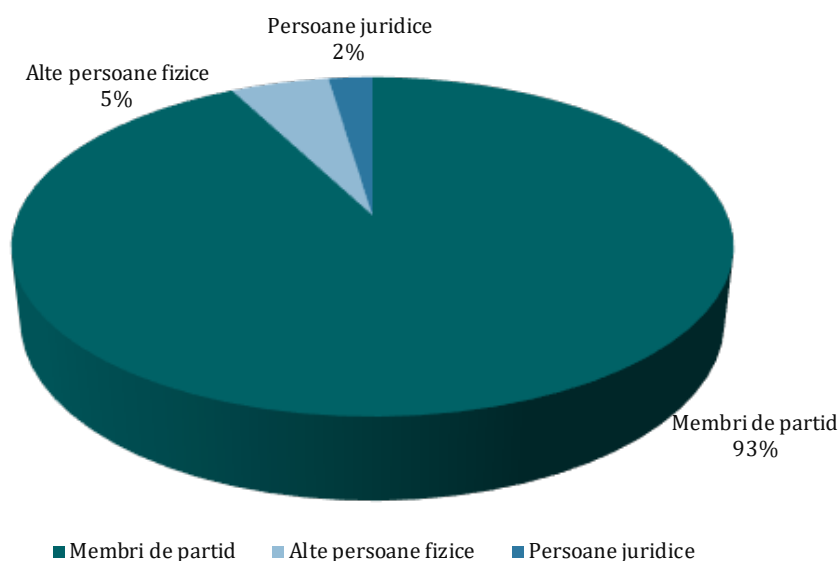
55 [Hotărârea](#) Guvernului nr. 458 din 29 decembrie 2021 privind aprobarea cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2022.

Donațiile financiare raportate

Din totalul donațiilor financiare raportate, 93% au fost efectuate de membrii de partid (persoane fizice), 5% - de alte persoane fizice, iar 2% - de persoane juridice (a se vedea graficul nr. 15).

Sursa donațiilor financiare raportate de partidele politice

Potrivit art. 26, alin. (4) și (4¹) din Legea privind partidele politice, o persoană fizică, în decursul unui an bugetar, poate face donații unui sau mai multor partide politice în valoare de până la 6 salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul respectiv. Dat fiind faptul că în anul 2022 salariul mediu pe economie⁵⁶ a fost de 9.900 de lei, valoarea maximă a donațiilor a fost de 59.400 de lei, dintre care maxim 29.700 de lei au fost posibil a fi efectuate în numerar, iar restul - prin transfer bancar.

Contrar celor expuse, în semestrul I 2022, a fost identificat cel puțin un caz de încălcare a prevederilor menționate, fiind vizat PL și donațiile financiare efectuate în numerar pe parcursul anului de Ghimpu Mihai, în sumă totală de 41.820 de lei. Prin urmare, a fost depășit plafonul limită cu 12.120 lei⁵⁷.

⁵⁶ CEC a somat PL să transfere resursele financiare menționate la bugetul de stat.

⁵⁷ În cazul persoanelor fizice, pe parcursul unui an de gestiune pot fi efectuate donații de până la 6 salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul de gestiune, iar în cazul persoanelor juridice - până la 12 salarii medii lunare pe economie.

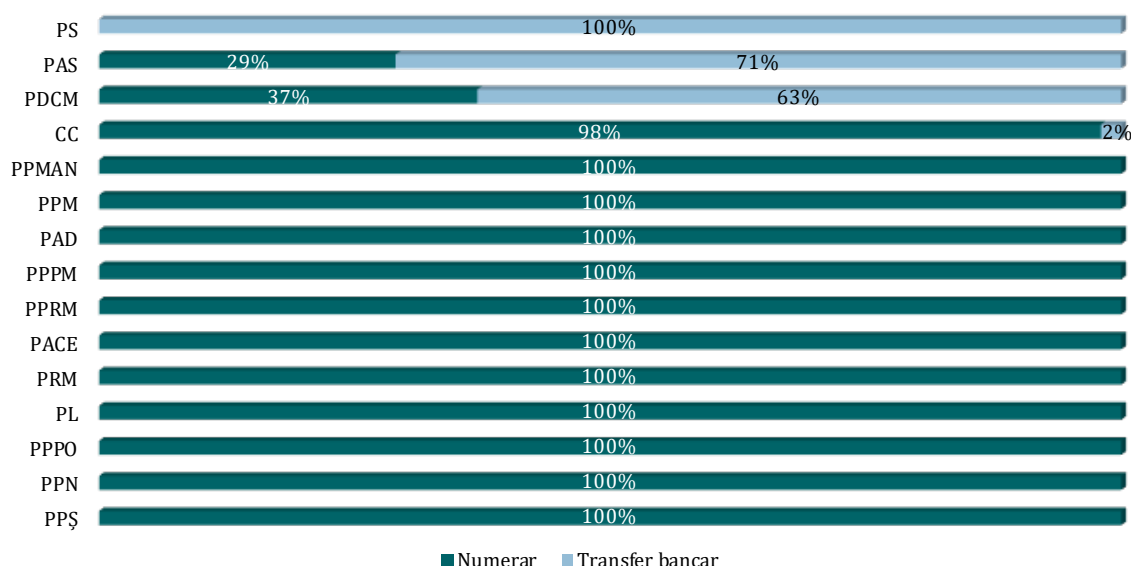
2.2.4. Metodele de colectare a veniturilor financiare

Potrivit prevederilor legale valabile pentru anul 2022, partidele politice au avut posibilitatea de a colecta venituri financiare atât în numerar, cât și prin transfer bancar. Limita de colectare a donațiilor financiare de la persoane fizice în numerar a fost de 3 salarii medii lunare pe economie stabilite pentru anul de gestiune. Restul donațiilor până la limita legală stabilită puteau fi efectuate doar prin transfer bancar⁵⁸. Reiterăm că după modificarea prevederilor legale, din 1 ianuarie 2023, limita donațiilor colectate de la persoane fizice în numerar a fost redusă până la un salariu mediu pe economie.

Din cele 15 partide politice care au raportat donații financiare, în cazul a 11⁵⁹ partide politice acestea au fost colectate în proporție de 100% în numerar (a se vedea graficul nr. 16). De cealaltă parte, un singur partid (PS) a colectat donații doar prin transfer bancar, iar în cazul a 3 partide politice – donațiile au fost colectate atât prin transfer bancar, cât și în numerar (PAS, PDCM și CC).

Graficul nr. 16

Modul de colectare a donațiilor financiare

În opinia Promo-LEX, modul de colectare a donațiilor și cotizațiilor constituie unul dintre indicatorii-cheie ai transparenței finanțării partidelor politice. Or, situația constatată pentru anul 2022 denotă că pentru sporirea transparenței prin colectarea veniturilor prin transfer bancar, partidele politice urmează să depună eforturi considerabile pentru a dezvolta, promova și aplica această metodă.

⁵⁸ Donații colectate doar în numerar: PL, PPȘ, PPN, PPM, PSE, PPRM, AUR, PUN, PPPM.

⁵⁹ Partidele politice care au declarat „zero” lei cheltuieli: PAM, PLD, PSD, PVE, UCM, PE, PPDM, PMM, MRRM, PPSM, PRSM, PSP, PONA, CUB, PSM, NOI, PC, PPPPN și FASM.

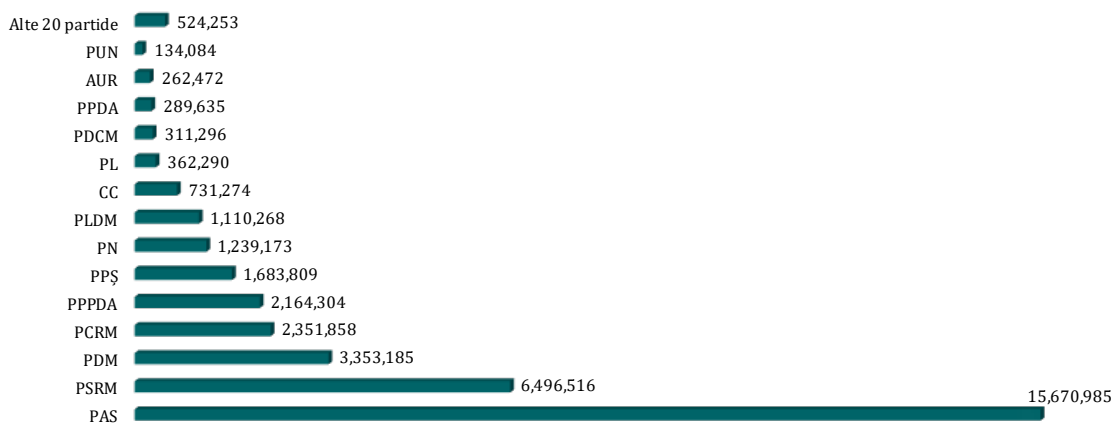
2.3. Cheltuielile raportate de partidele politice și destinația acestora

Pentru anul 2022, 19 partide politice⁶⁰ au raportat „zero” lei cheltuieli financiare, iar 34 de partide politice⁶¹ au raportat cheltuieli totale în valoare de **36.685.403 de lei** (a se vedea Anexa nr. 2). Dintre acestea, 89% din cheltuieli au fost efectuate din alocațiile primite din bugetul de stat, iar 11% – din alte surse. Prin urmare, sursa cheltuielilor efectuate corespunde cu sursa veniturilor declarate. Totodată, comparativ cu anii precedenți, constatăm o creștere continuă a cheltuielilor efectuate din alocațiile de la bugetul de stat (în anul 2021, cheltuielile din alocațiile de la bugetul de stat au constituit 75%, iar în 2020 – de 70%).

Din totalul cheltuielilor efectuate, 93% au fost raportate de 8 partide politice⁶² care au înregistrat cheltuieli de peste un milion de lei fiecare, iar 7% – de 26 de partide politice⁶³ (a se vedea graficul nr. 17).

Graficul nr. 17

Cheltuielile financiare declarate pentru anul 2022

În funcție de destinația cheltuielilor raportate la CEC, 30% au fost efectuate pentru programe pentru tineri și femei, 23% - pentru personal, iar 18% - pentru întreținerea și/sau locațiunea sediilor (a se vedea graficul nr. 18).

În baza celor expuse, recomandăm CEC să elaboreze și aprobe ghiduri/instrucțiuni detaliate privind cheltuielile ce urmează a fi raportate pentru programe pentru tineri și femei.

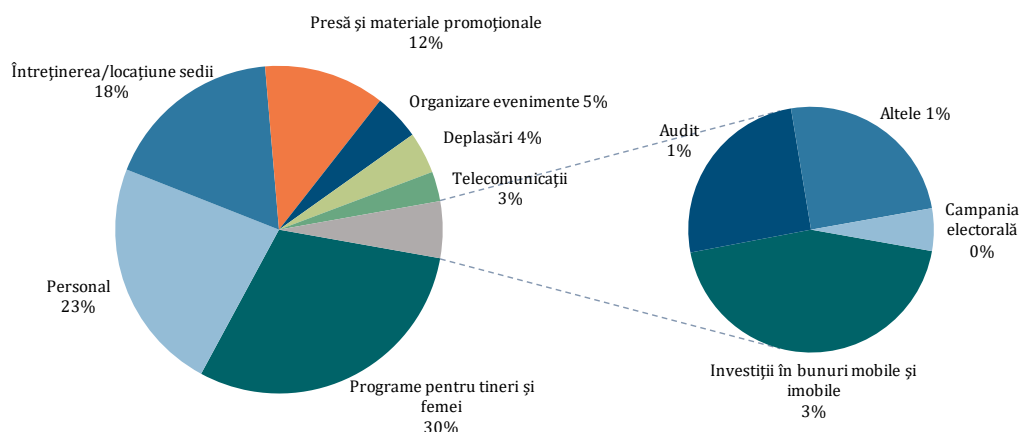
60 În cazul PPȘ și PUN – informația este reflectată doar în baza rapoartelor pentru semestrul I 2022.

61 Partidele politice care au raportat cheltuieli de peste 1 milion de lei: PAS, PSRM, PDM, PCRM, PPPDA, PPȘ, PN și PLDM.

62 Partidele politice care au raportat cheltuieli mai mici de 1 milion de lei: CC, PL, PDCM, PPDA, AUR, PUN, PPEM, UCSM, PPPO, PNL, PPVP, PPN, PPPM, PS, PRM, MPSN, PAD, PPM, PPRM, PACE, MPA, PSE, PPP, P.Reg., PPCD și PPMAN.

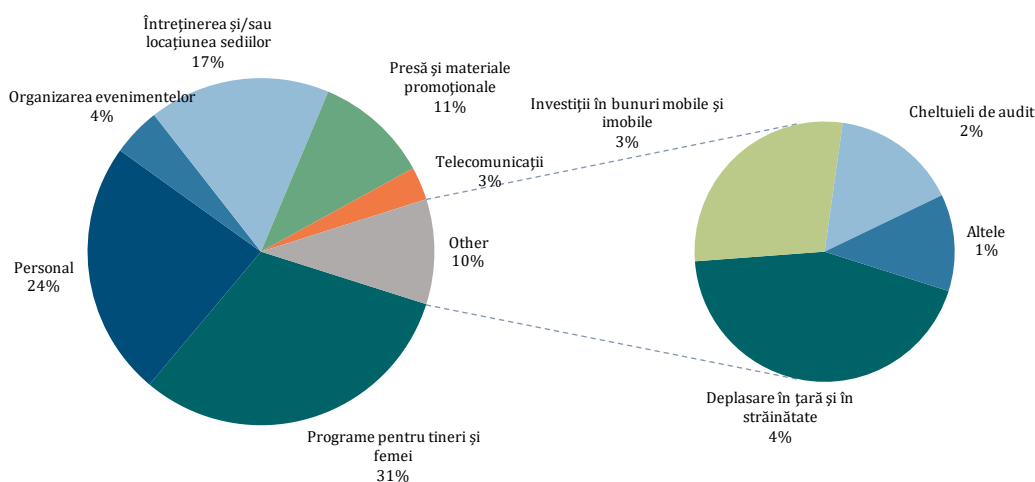
63 Dat fiind faptul că nu există o metodologie detaliată și explicită privind completarea rapoartelor financiare de către partidele politice, considerăm că acestea au raportat situația existentă/înregistrată la data de 31 decembrie 2022. În cazul monitorizării efectuate de Promo-LEX, monitorizarea a fost efectuată pe parcursul întregului an.

Destinația cheltuielilor financiare declarate

Cu referire la *cheltuielile efectuate din alocațiile de la bugetul de stat*, cele mai multe au fost pentru programe pentru tineri și femei (31%), pentru personal (24%), întreținerea și/sau locațiunea sediilor (17%), precum și pentru presă și materiale promoționale (11%) – a se vedea graficul nr. 19.

Destinația cheltuielilor efectuate din alocațiile de la bugetul de stat

Cu referire la *cheltuielile financiare pentru campania electorală*, menționăm că acestea au fost raportate de 5 partide politice (PAS, PSRM, PDM, PN și PLDM), cheltuielile totale fiind de 114.751 de lei. În cazul a 4 partide politice, cheltuielile menționate reflectate în raportul anual privind gestiunea financiară coincid cu cheltuielile identificate în rapoartele prezentate pentru campania electorală. În cazul PN, cheltuielile reflectate în raportul partidului sunt cu 357 lei mai mari decât în raportul prezentat pentru campania electorală.

MONITORIZAREA CIVICĂ A FINANȚĂRII PARTIDELOR POLITICE ȘI ESTIMAREA CHELTUIELILOR NERAPORTATE

3.1. Monitorizarea activității operaționale a partidelor politice

Potrivit informației raportate de monitorii Promo-LEX pentru anul 2022, la nivelul oficiilor centrale și teritoriale ale partidelor politice, în cazul a 19 partide politice au fost observate cel puțin 128 sedii în locațiune (în 2021 – au fost observate 161 de sedii) și cel puțin 185 (în 2021 – 240) de persoane implicate în activitățile partidelor (a se vedea tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3.

Date raportate versus observate privind sediile și personalul implicat

N/O	Partid politic	Sediile partidelor		Personal încadrat	
		Observate	Raportate	Observat	Raportat
1	AUR	1	7	-	2
2	CC	3	1	2	7
3	PACE	1	1	-	1
4	PAS	31	31	90	61
5	PCRM	1	1	2	20
6	PDCM	1	1	-	3
7	PDM	4	1	-	8
8	PL	1	1	-	1
9	PLDM	2	2	-	3
10	PN	3	1	2	-
11	POM	1	-	-	-
12	PPN	1	3	2	1
13	PPPDA	9	12	2	8
14	PPPO	1	-	-	-
15	PPȘ	29	39	40	47
16	PPVP	2	1	-	2
17	PS	1	-	-	-
18	PSRM	37	41	45	30
19	PUN	1	-	-	-
TOTAL		128	143	185	194

Astfel, constatăm anumite discrepanțe între datele privind sediile în locațiune raportate comparativ cu datele observate în teritoriu, precum și între datele privind personalul implicat raportat versus observat⁶⁴. Cheltuielile estimate de Promo-LEX pentru sedii și personalul implicat observate de monitori vor fi reflectate în subcapitolul 3.4. *Estimările Promo-LEX privind cheltuielile neraportate de partidele politice.*

3.2. Organizarea interviurilor cu reprezentanții partidelor politice

În perioada de monitorizare, în scopul analizei și evaluării procesului de raportare financiară a partidelor politice, monitorii Promo-LEX au inițiat 57 de interviuri cu reprezentanții organizațiilor centrale (OC) ale partidelor politice și cel puțin 114 interviuri cu reprezentanții organizațiilor teritoriale (OT) a 15 partide politice (identificate în teritoriu)⁶⁵.

În cazul OC ale partidelor politice, au reacționat la solicitarea Promo-LEX doar 4 partide politice (PAS, PPN, PN și UCSM).

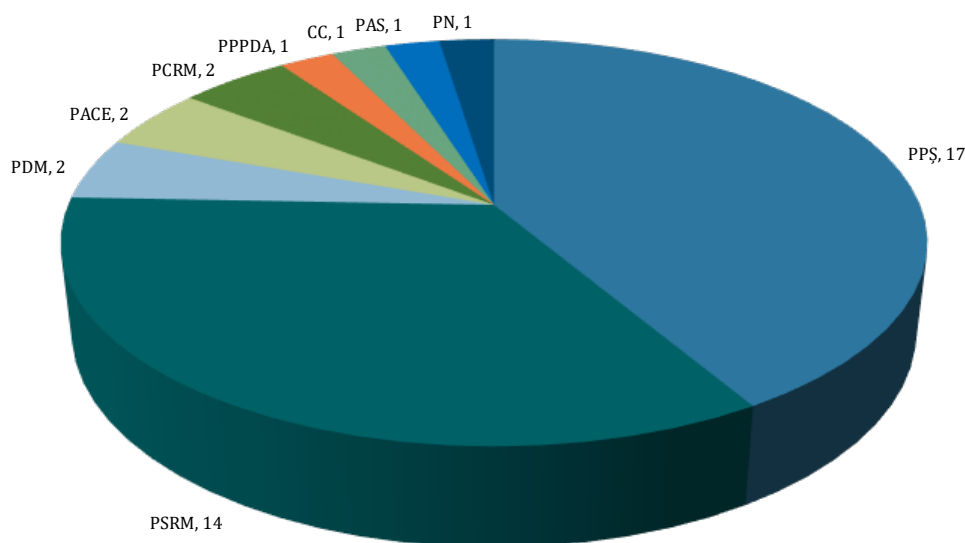
În cazul OT, au fost desfășurate interviuri cu reprezentanții a cel puțin o organizație teritorială a 15 partide politice (AUR, CC, CUB, PACE, PAS, PCRM, PL, PLDM, PN, PPPDA, PPȘ, PPVP, PS, PSDE, și PSRM).

În cazul a 36% din interviurile inițiate la nivel de OT, a fost refuzată desfășurarea calitativă a acestora (a se vedea graficul nr. 20). În acest context, menționăm că unul din obiectivele finale urmărite de monitorizarea finanțării partidelor politice este identificarea deficiențelor legale/normative, precum și de ordin tehnic/organizatoric în scopul asigurării șanselor și condițiilor egale de concurență și raportare financiară ale partidelor politice.

Totuși, considerăm și în continuare că, o comunicare activă cu formațiunile politice în procesul de monitorizare, analiză și evaluare a finanțării partidelor este importantă și necesară. Astfel, încurajăm partidele politice să dea dovadă de o colaborare activă cu Asociația Promo-LEX și alte părți interesate în asigurarea transparenței finanțării partidelor politice.

Graficul nr. 20

Partidele politice care au refuzat desfășurarea interviurilor (la nivel OT)

64 Au fost contactați reprezentanții partidelor politice observate în teritoriu prin metodele de comunicare disponibile (telefon, e-mail, rețelele de socializare etc.): AUR, CC, CUB, PACE, PAS, PCRM, PL, PLDM, PN, PPPDA, PPȘ, PPVP, PS, PSDE și PSRM.

65 Alte 16 partide politice sunt: MPA, PN, PS, PPN, PLDM, PPDA, PUN, AUR, PACE, CUB, PPPM, PCRM, PDCM, PVE, PL și CC.

În cazul interviurilor organizate la nivel regional/local, s-a constatat că OT sunt implicate într-o măsură foarte redusă în procesul de colectare a finanțelor partidelor politice, acesta fiind în mare parte centralizat. De asemenea, s-a constatat o dependență totală a acestora de organizațiilor centrale ale partidelor, în special pe partea ce ține de administrarea cheltuielilor (cheltuielile sunt, de asemenea, centralizate, fiind achitate de oficiul central al partidului politic).

Astfel, din cele 15 partide politice intervievate la nivel regional/local, doar în cazul a 2 partide (PAS – 2 OT, PPPDA – 1 OT) a fost confirmat faptul că sunt *colectate donații* la nivel de OT.

Colectarea cotizațiilor de membru la nivel de OT a fost confirmată de reprezentanții a 5 partide politice (PAS, PCRM, PSRM, CC, PPPDA). Cele mai multe OT care au confirmat colectarea cotizațiilor au fost în cazul PAS (22 OT), urmat de PCRM (2 OT) și PSRM (2 OT), CC (1 OT) și PPPDA (1 OT).

Totodată, potrivit pct. 20 din Regulamentul privind finanțarea activității partidelor politice, cotizațiile recepționate în numerar urmează a fi incluse imediat în Registrul cotizațiilor de membru. Contrar celor expuse, în cazul celor 5 partide politice care au declarat colectarea cotizațiilor la nivel de OT, s-a raportat cel puțin câte 1 OT care nu a confirmat existența și completarea Registrului cotizațiilor de membru.

La același subiect, menționăm că potrivit rapoartelor financiare depuse la CEC, pentru anul 2022, PPPDA nu a declarat venituri din cotizații de membru. Cu toate acestea, cel puțin reprezentanții unei OT a PPPDA a informat monitorii Promo-LEX că au colectat cotizații de membru.

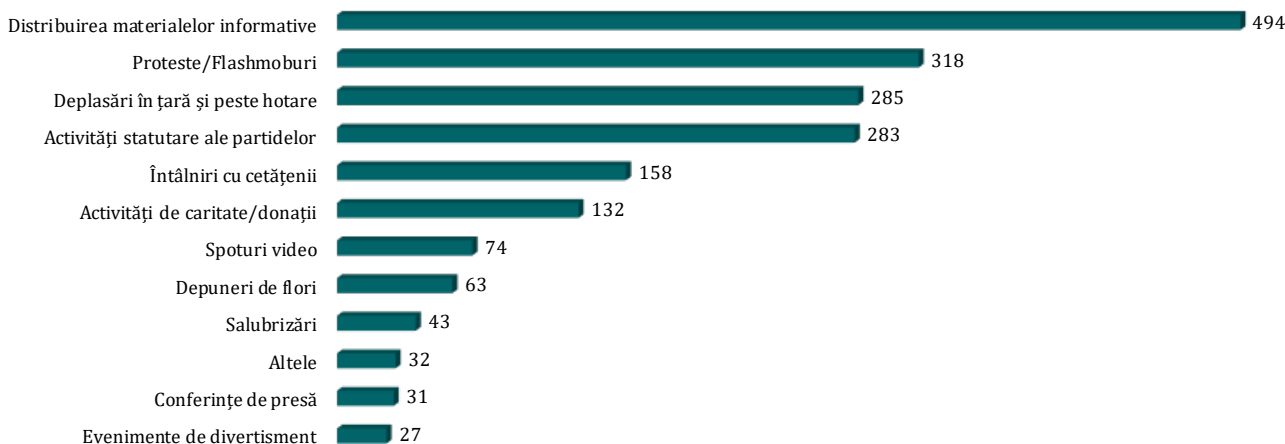
În contextul celor expuse, constatăm o implicare redusă a OT în procesul de colectare a veniturilor partidelor politice, precum și dependența OT de OC (la capitolul venituri și cheltuieli).

3.3. Monitorizarea activităților de promovare ale partidelor politice

Pe parcursul anului 2022, potrivit informației raportate de monitorii Promo-LEX, 22 de formațiuni politice au desfășurat 1940 de activități de promovare și evenimente precum: întruniri politice, agitație politică, campanii sociale, proteste și manifestări publice, activități statutare (ședințe organizatorice), deplasări interne și externe etc. (a se vedea graficul nr. 21). Activitățile menționate au fost constatate și raportate de monitorii Promo-LEX, fiind plasate pe platforma online de raportare utilizată și administrată de Promo-LEX – <https://electorala.monitor.md/>.

Graficul nr. 21

Activitățile de promovare ale partidelor politice în anul 2022

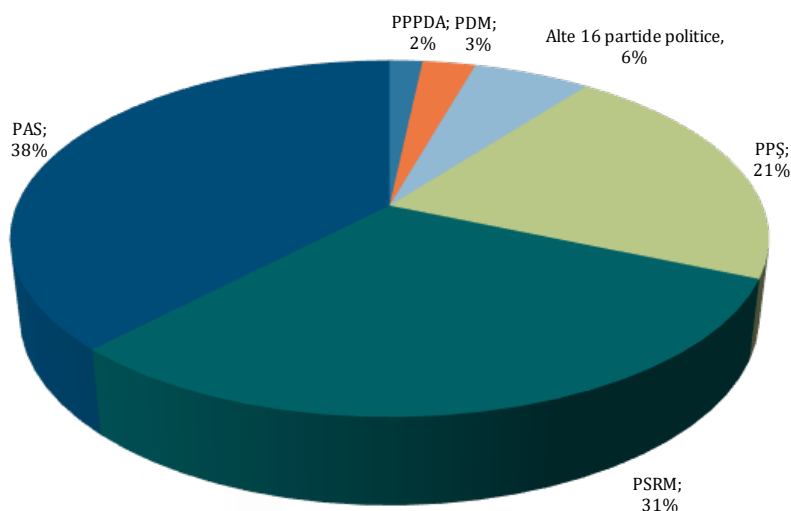

Din totalul activităților desfășurate, 25% au fost activități de distribuire a materialelor electorale, 16% - proteste/flashmob, 15% - deplasările în țară și peste hotare și, respectiv, 15% - activitățile statutare ale partidelor (ședințe de partid, constituirea OT, realegerea organelor de conducere în OT etc.). Comparativ cu anul 2021, în 2022 constatăm o creștere a activităților de promovare (de la 1808 - la 1940 de activități).

Cele mai multe activități observate de monitori au fost raportate pentru PAS (38%), urmat de PSRM (31%) și, respectiv, PPȘ (21%) - a se vedea graficul nr. 22⁶⁶ și Anexa nr. 3.

Graficul nr. 22

Ponderea activităților de promovare politică desfășurate de partidele politice

3.4. Estimările Promo-LEX privind cheltuielile neraportate de partidele politice

În baza rapoartelor completate de monitorii Promo-LEX, au fost estimate cheltuielile partidelor politice suportate pe parcursul anului 2022 pentru desfășurarea activităților de promovare politică. După estimarea acestora, cheltuielile respective au fost comparate cu cheltuielile declarate la CEC în rapoartele privind finanțarea partidelor politice (inclusiv donațiile materiale declarate). Drept rezultat, au fost identificate mai multe categorii de cheltuieli în baza cărora estimările Promo-LEX diferă, pe alocuri semnificativ, de informația din rapoartele depuse la CEC.

Drept repere metodologice pentru estimarea cheltuielilor au fost aplicate prețurile minime de piață identificate pentru serviciile, bunurile și lucrările utilizate de partide în scop de promovare politică. Prețurile respective au fost aplicate uniform pentru toate formațiunile politice. În legătură cu acest aspect, considerăm că pot exista unele divergențe între costurile aplicate de Promo-LEX pentru estimări și cele efective ale partidelor politice (atât la raportarea cheltuielilor financiare, cât și a cheltuielilor din donații materiale).

Menționăm că în graficele care reflectă estimările Promo-LEX privind cheltuielile calificate drept neraportate au fost incluse doar partidele politice în privința cărora au fost estimate astfel de cheltuieli, fiind excluse partidele politice care au raportat cheltuieli ce depășesc estimările efectuate de Promo-LEX. Totodată, reiterăm că în cazul PPȘ, cheltuielile neraportate au fost estimate doar în baza raportului prezentat de partidul menționat pentru semestrul I 2022.

66 AUR, CC, PACE, PAS, PCRM, PDCM, PDM, PL, PLDM, PN, POM, PPN, PPPDA, PPPO, PPȘ, PPVP, PS, PSRM și PUN.

3.4.1. Estimarea cheltuielilor operaționale ale partidelor politice

În calitate de cheltuieli operaționale, Promo-LEX a evaluat cheltuielile partidelor politice suportate pe parcursul anului 2022 pentru întreținerea și/sau locațiunea sediilor (inclusiv telecomunicații), precum și cheltuielile suportate pentru retribuirea muncii personalului implicat în organizarea activității formațiunilor politice.

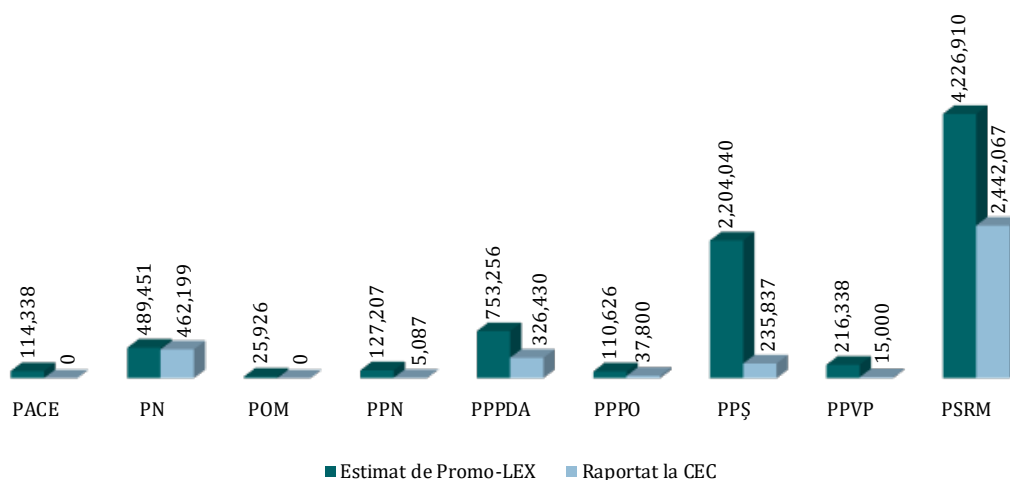
a) Cheltuieli estimate pentru întreținerea și/sau locațiunea sediilor, inclusiv telecomunicații

Metodologia de calcul utilizată de Promo-LEX în vederea estimării cheltuielilor de locațiune constă în înmulțirea suprafeței sediului partidului, estimată de monitorii Promo-LEX, la prețul pentru 1 m² de spațiu în locațiune la nivel raional și la perioada de activitate efectivă. Baza de calcul privind cheltuielile aferente locațiunii sediilor rezultă din înmulțirea costurilor minime lunare estimative de energie electrică pentru fiecare sediu (consumul mediu lunar pe țară de un consumator), apă – 100 de lei, gaz (consumul mediu lunar pe țară de un consumator) și internet/telefonie – 180 lei/lunar, la perioada de activitate efectivă.

Pentru anul 2022, Promo-LEX a identificat 128 de sedii utilizate de 19 partide politice⁶⁷. Dintre acestea, în cazul a 9 formațiuni politice au fost estimate cheltuieli totale neraportate în valoare de minimum **4.743.673 de lei** (a se vedea graficul nr. 23). În cazul celorlalte 10 formațiuni politice, cheltuielile raportate la CEC pentru întreținerea și/sau locațiunea sediilor au depășit estimările Promo-LEX.

Graficul nr. 23

Cheltuieli estimate pentru întreținerea și/sau locațiunea sediilor, inclusiv telecomunicații

Cele mai multe cheltuieli neraportate pentru locațiunea sediilor și întreținerea acestora, inclusiv telecomunicații, au fost estimate pentru PPȘ (1.968.204 de lei), PSRM (1.784.843 de lei), PPPDA (426.826 de lei), PPVP (201.338 de lei), PPN (122.120 de lei), PACE (114.338 de lei), PPPO (72.826 de lei), PN (27.252 de lei) și POM (25.926 de lei).

b) Cheltuieli estimate de personal

Drept bază de calcul pentru cheltuielile de personal estimate a fost luat cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real pentru anul 2022 – 3.500 de lei pe lună⁶⁸, înmulțit la numărul de persoane implicate permanent în activitatea partidului, raportat de monitorii Promo-LEX și, respectiv, la durata perioadei monitorizate (anul 2022).

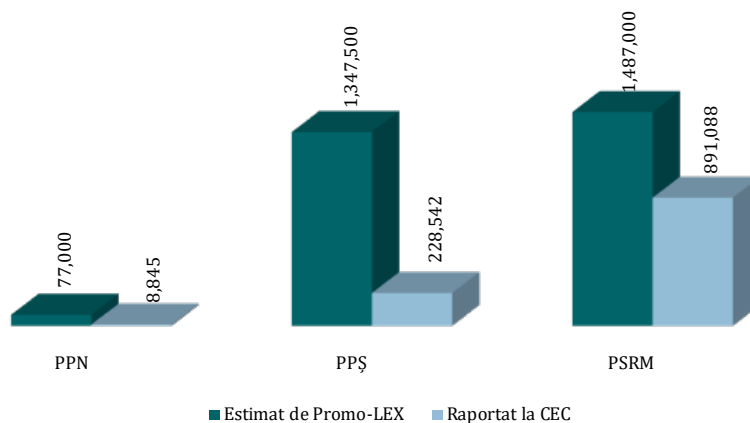
67 [Hotărârea](#) Guvernului nr. 165 din 9 martie 2010 cu privire la cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real.

68 CC, PAS, PN, PPN, PPPDA, PPȘ, PSRM și PCRM.

Reiterăm că pentru anul 2022, monitorii Promo-LEX au raportat 185 de persoane (a se vedea tabelul nr. 3) implicate în activitățile de promovare a 8 partide politice⁶⁹. În baza acestora, au fost estimate cheltuieli neraportate de 3 partide politice în valoare de minimum **1.783.026 de lei** (a se vedea graficul nr. 24).

Graficul nr. 24

Cheltuieli estimate de personal

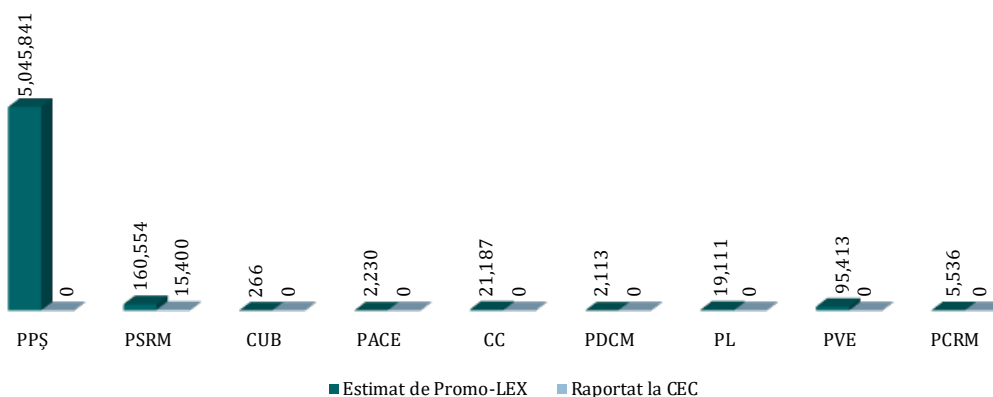
Cele mai multe cheltuieli de personal neraportate au fost estimate pentru PPȘ (1.118.958 de lei), urmat de PSRM (595.912 de lei) și PPN (68.155 de lei).

c) Cheltuieli estimate pentru deplasări în țară și peste hotare

Pe parcursul anului 2022, monitorii Promo-LEX au observat atât deplasări în țară, cât și în străinătate (la inițiativa partidelor politice sau la invitația partenerilor externi). Drept rezultat, au fost identificate cel puțin 15 partide politice⁷⁰ care au desfășurat activități ce au implicat cheltuieli de deplasare atât în țară, cât și în străinătate (deplasări peste hotare au avut PPȘ, PAS, PSRM și PVE). Dintre acestea, în cazul a cel puțin 9 partide politice au fost estimate cheltuieli neraportate de minimum **5.336.851 de lei** (a se vedea graficul nr. 25).

Graficul nr. 25

Cheltuieli estimate pentru deplasările în țară și în străinătate

Cele mai multe cheltuieli neraportate pentru deplasări în țară și în străinătate au fost estimate pentru PPȘ (5.045.841 de lei), PSRM (145.154 de lei), PVE (95.413 de lei), CC (21.187 de lei) și PL (19.111 de lei).

69 PPȘ, PSRM, CUB, PACE, PAS, PLDM, CC, PDCM, PDM, PL, PPPDA, PVE, AUR, PCRM și PPDA.

70 PPȘ, PSRM, CUB, PACE, PAS, PLDM, CC, PDCM, PDM, PL, PPPDA, PPPM, PVE, AUR, PCRM, PPDA, PS și PUN.

În contextul cheltuielilor suportate pentru deplasări în țară și în străinătate, constatăm în continuare că din cauza neraportării separate a cheltuielilor suportate de partide pentru deplasările din țară și cele din străinătate, nu este posibilă identificarea părții care a suportat cheltuielile pentru deplasările în străinătate (partidul politic sau partenerii care au expediat partidului invitații de a participa la evenimente). În context, menționăm că din 2023, după modificarea cadrului legal, potrivit art. 26, alin. (9) din Legea privind partidele politice, astfel de deplasări – finanțate de organizații politice internaționale la care sunt afiliate partidele politice, pot fi raportate drept donații materiale. Prin urmare, acestea nu pot fi apreciate drept finanțare ilegală, în temeiul art. 26, alin. (6).

3.4.2. Estimarea cheltuielilor promoționale ale partidelor politice

La categoria cheltuielilor promoționale au fost estimate cheltuielile suportate de partidele politice pentru:

- **evenimentele publice**, care includ întruniri politice, concerte, organizarea meselor festive, inaugurarea/darea în exploatare a lucrărilor/proiectelor, agitația politică (distribuirea materialelor de informare, activitățile din ușă în ușă, amplasarea corturilor de informare etc.), activitățile de salubritate, ședințele de partid centrale și teritoriale, constituirea organizațiilor teritoriale ale partidelor, proteste și marșuri, traininguri/instruiri, activitățile sociale etc.;
- **presă și materiale promoționale**, care includ tipărirea ziarelor de partid și a altor materiale poligrafice, confecționarea materialelor de vizibilitate cu simbolica partidelor politice (tricouri, veste, chipie, genți, bannere etc.), organizarea conferințelor de presă, postarea publicității în internet (postări sponsorizate, spoturi video etc.), publicitatea stradală și presa locală/regională etc.

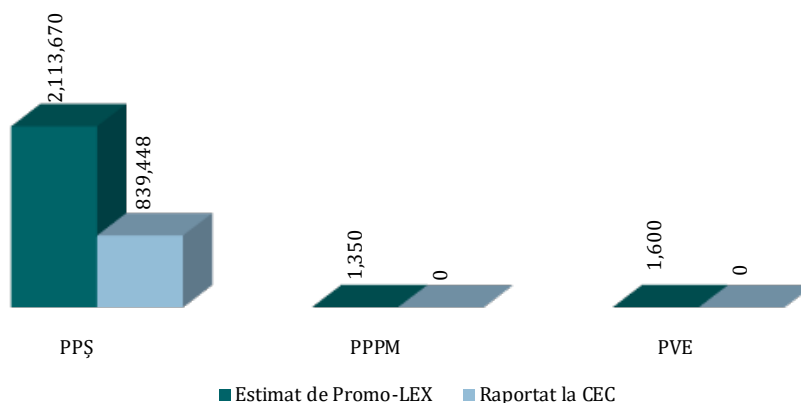
La baza estimărilor respective au fost costurile de piață (minime) identificate pentru fiecare tip de material/lucrări/servicii care au fost raportate de monitorii Promo-LEX.

a) Cheltuieli pentru evenimente publice

În anul 2022, monitorii Promo-LEX au identificat și raportat 18 de partide politice⁷¹ care au desfășurat evenimente publice. Ca rezultat, s-a constatat că cel puțin 3 partide politice nu au raportat cheltuieli de minimum **1.277.172 de lei** (a se vedea graficul nr. 26).

Graficul nr. 26

Cheltuieli estimate pentru organizarea evenimentelor publice

Cele mai multe cheltuieli neraportate pentru organizarea evenimentelor publice au fost estimate pentru PPȘ (1.274.222 de lei), PVE (1.600 de lei) și PPPM (1.350 de lei).

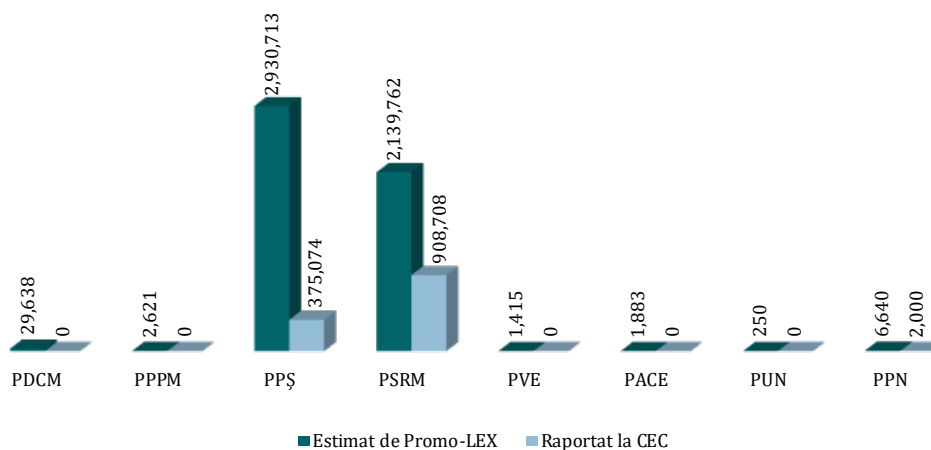
71 CC, PAS, PDCM, PDM, PPPDA, PPPM, PPȘ, PSRM, PL, PVE, PACE, PUN și PPN.

b) Cheltuieli pentru presă și materiale promoționale

Pentru anul 2022, au fost identificate și raportate cel puțin 13 partide politice⁷² care au suportat cheltuieli pentru presă și materiale promoționale. Dintre acestea, în cazul a cel puțin 8 partide politice au fost estimate cheltuieli neraportate de minimum **3.827.140 de lei** (a se vedea graficul nr. 27).

Graficul nr. 27

Cheltuieli estimate pentru presă și materiale promoționale

Cele mai multe cheltuieli neraportate pentru presă și materiale promoționale au fost estimate pentru PPȘ (2.555.639 de lei), urmat de PSRM (1.231.054 de lei), PDCM (29.638 de lei) și PPN (4.640 de lei).

La același subiect, menționăm că pe parcursul anului 2022 (fenomenul continuă și în anul 2023), a fost observată distribuția materialelor promoționale (afișe, flyere etc.) care nu conțineau date privind furnizorul publicității, cine a tipărit materialele, la ce dată și în ce cantități (tirajul). Marea majoritate a materialelor respective au fost pentru promovarea activităților și a protestelor organizate de PPȘ - minim 11 tipuri de materiale promoționale. În alte 2 cazuri, materiale informaționale fără date de identificare (furnizor, prestator, tiraj, data etc.) au fost identificate în cazul PAS, care a distribuit felicitări cu ocazia Sărbătorii religioase Paștele și, respectiv, afișe care conțin informații privind activitățile realizate de reprezentanții formațiunii politice la nivel de APL.

În baza celor expuse, constatăm că de facto, cheltuielile estimate pentru presă și materiale promoționale ar trebui să fie mai mari, însă din cauza lipsei datelor tipografice, nu a fost posibilă evaluarea acestora.

Concomitent, menționăm că din 1 ianuarie 2023, a intrat în vigoare noua Lege cu privire la publicitate⁷³ care prevede obligativitatea indicării pe materialele de publicitate politică a informației privind cine a solicitat publicarea acestora, cine a plătit, data și tirajul materialelor respective. Nerespectarea prevederilor indicate urmează a fi sancționate. Prin urmare, considerăm că organele relevante urmează să investigheze și sancționeze cazurile de distribuire a publicității politice cu abateri de la prevederile legale.

În același context, menționăm că în a doua jumătate a anului 2022, au fost observate mai multe pagini pe rețelele de socializare prin intermediul cărora au fost promovate cu plată protestele organizate de PPȘ. Publicitatea plătită menționată a fost achitată direct de persoane fizice, în cazul cărora nu a fost posibilă identificarea legăturilor directe cu PPȘ. Prin urmare, am constatat implicarea în finanțarea politică a părților terțe – subiect analizat detaliat într-un document de politici elaborat și publicat de Promo-LEX în aprilie 2023⁷⁴. Dat fiind nereglementarea acestui tip de finanțare politică, considerăm că legiuitorul urmează să asigure revizuirea cadrului legal relevant finanțării partidelor politice în scopul reglementării finanțării politice și electorale de către „părțile terțe”.

72 [Legea nr. 62 din 17 martie 2022](#) cu privire la publicitate.

73 [Document](#) de politici: Finanțarea politică și electorală de către „părți terțe”.

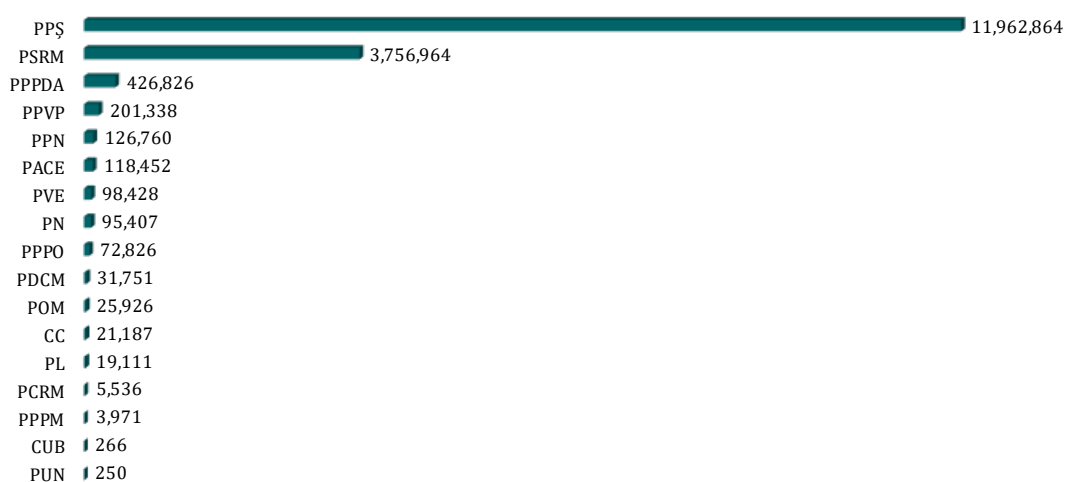
74 PUN, CUB, PPPM, PCR, PL, CC, POM, PDCM, PPPO, PN, PVE, PACE, PPN, PPVP, PPPDA, PSRM și PPȘ.

3.4.3. Concluzii privind cheltuielile estimate de Promo-LEX ca fiind neraportate de partidele politice

În contextul celor relatate, concluzionăm că pentru anul 2022, Promo-LEX a estimat un quantum total al cheltuielilor neraportate de 17 partide politice⁷⁵ de minimum **16.967.861 de lei** (a se vedea graficul nr. 28). Cele mai multe cheltuieli neraportate au fost estimate pentru PPȘ (71%), urmat de PSRM (22%), PPPDA (3%) și PPVP (1%).

Graficul nr. 28

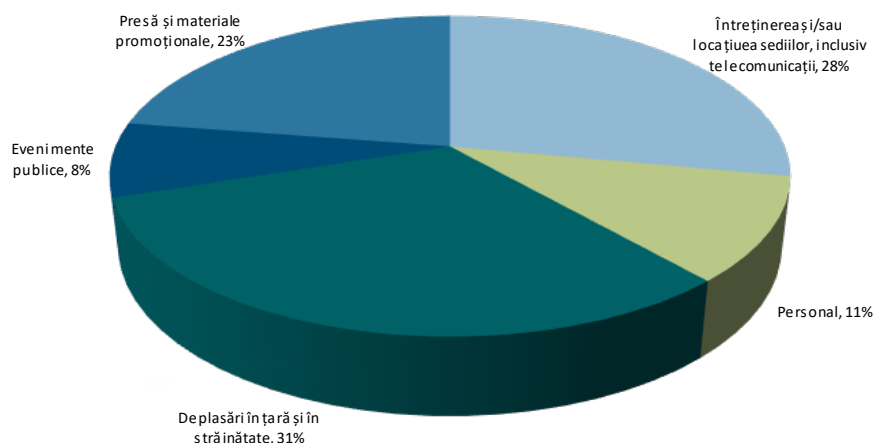
Total cheltuieli estimate de Promo-LEX drept neraportate pentru anul 2022

În funcție de destinația cheltuielilor estimate drept neraportate, cele mai multe au fost pentru deplasări în țară și în străinătate (31%), urmate de întreținerea și/sau locațiunea sediilor (28%), presă și materiale promoționale (23%), personal (11%) și organizarea evenimentelor publice (8%) – a se vedea graficul nr. 29.

Graficul nr. 29

Destinația cheltuielilor estimate de Promo-LEX drept nedeclarate

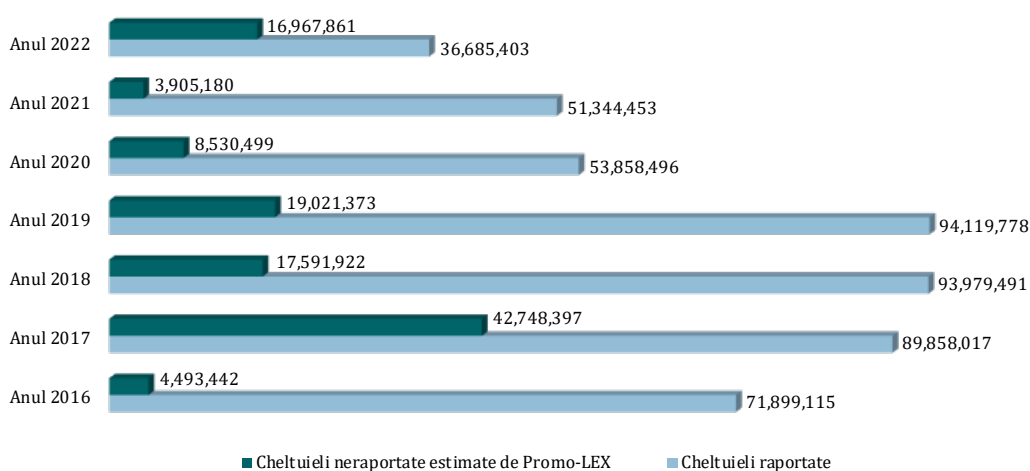
⁷⁵ În lista recomandărilor înaintate se regăesc și unele recomandări relevante din rapoartele anterioare ale Asociației Promo-LEX privind monitorizarea finanțării partidelor politice.

În graficul nr. 30 este reflectată evoluția în perioada 2016 – 2022 a volumului cheltuielilor raportate de partidele politice la CEC versus cheltuielile neraportate estimate de Promo-LEX. Astfel, constatăm că în anul 2022, ponderea cheltuielilor neraportate a crescut semnificativ, atingând 48% din totalul cheltuielilor raportate, fiind mult mai mare decât rezultatele înregistrate în anul 2021 (acestea au constituit doar 8% din totalul cheltuielilor raportate) și în anul 2020 (cheltuielile neraportate au constituit 16% din totalul cheltuielilor raportate).

Reamintim că cheltuielile estimate drept neraportate au fost inclusiv pentru PPS, care însă nu a prezentat raportul anual la CEC, aceste date fiind calculate doar în funcție de informația raportată de PPS pentru semestrul I 2022.

Graficul nr. 30

Evoluția cheltuielilor raportate versus cheltuielile neraportate estimate de Promo-LEX

Parlamentului Republicii Moldova:

1. Modificarea art. 26, alin. (3) al Legii nr. 294/2007 privind partidele politice prin introducerea după textul „provenite din cotizații de membru și donații” a sintagmei „și subvenții de la stat”.
2. Examinarea oportunității completării Codului penal și a Codului contravențional cu prevederea privind sancționarea utilizării abuzive a resurselor administrative în scop de promovare politică a partidelor politice (atât în perioada electorală, cât și în perioada din afara alegerilor).
3. Reglementarea activității blocurilor politice formate din două sau mai multe partide politice, în perioada preelectorală, din perspectiva raportării financiare a cheltuielilor efectuate în comun.
4. Reglementarea finanțării politice și electorale de către părțile terțe.

Comisiei Electorale Centrale:

1. Consolidarea capacităților CEC în vederea instituirii unui mecanism de control a cheltuielilor declarate de către partidele politice (suplinirea funcțiilor vacante; dezvoltarea instrumentelor electronice de raportare cu funcționalități care să sporească transparența finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale etc.).
2. Automatizarea procesului de supraveghere și control financiar al partidelor politice prin interconexiunea SIAS „Alegeri” cu registrele de stat relevante, în colaborare cu autoritățile statului deținătoare ale registrelor respective.
3. Adoptarea metodologiilor/instrucțiunilor de lucru detaliate privind întocmirea raportului financiar de către partidele politice/grupurile de inițiativă/concurenții electorali.
4. Aprobarea unei instrucțiuni/ghid care să reglementeze detaliat modul în care urmează a fi raportate cheltuielile pentru programe pentru tineri și femei.
5. Publicarea sistematică de către CEC a informației privind rezultatele inițierii proceselor contravenționale în exercitarea atribuției de supraveghere și control al finanțelor partidelor politice.
6. Modificarea formularului de raport financiar privind gestiunea financiară a partidelor politice prin separarea categoriei de cheltuieli de deplasare în țară și deplasare peste hotare în două linii de buget distincte.
7. Ajustarea modului „Control financiar” în scopul extinderii opțiunilor de vizualizare și prelucrare a rapoartelor partidelor politice pentru părțile interesate prin:
  - includerea funcționalității suplimentare de “vizualizare” a rapoartelor financiare;
  - includerea posibilității de bifare multiplă atât a categoriei “Partid politic/Concurent electoral/Grup de inițiativă”, cât și a categoriei “Denumirea raportului”;
  - includerea a trei categorii noi, care să arate în mod cumulativ:
    - » concurenții electorali/grupurile de inițiativă/partidele politice ce au depus rapoarte în termen;
    - » concurenții electorali/grupurile de inițiativă/partidele politice ce au depus rapoarte cu depășirea termenului;
    - » concurenții electorali/grupurile de inițiativă/partidele politice ce nu au depus rapoarte.

⁷⁶ În lista recomandărilor înaintate se regăsesc și unele recomandări relevante din rapoartele anterioare ale Asociației Promo-LEX privind monitorizarea finanțării partidelor politice.

- includerea opțiunilor „data depunerii raportului” și „data publicării raportului”;
- includerea posibilităților de descărcare a rapoartelor din modul în diferite formate, inclusiv într-un format care corespunde principiilor datelor deschise (pe lângă formatul pdf, spre exemplu, trebuie să fie posibilă și descărcarea datelor în format CSV sau Excel);
- includerea motoarelor de căutare după denumirea partidului (în prezent, nu sunt disponibile motoare de căutare);
- includerea tuturor partidelor politice în SSI ”Control Financiar” și excluderea informației irelevante (de exemplu, Partidul Test, Grupul de Inițiativă ”Ionel” etc.);
- divizarea rapoartelor în trei grupuri diferite: Concurenți electorali, Grupuri de inițiativă, Partidele politice;
- includerea anumitor restricții/atenționări atunci când sumele generale indicate în raport nu corespund cu totalul sumelor din care este formată suma generală (de exemplu, veniturile totale nu sunt echivalente cu suma tuturor cifrelor indicate per fiecare sursă de venit).

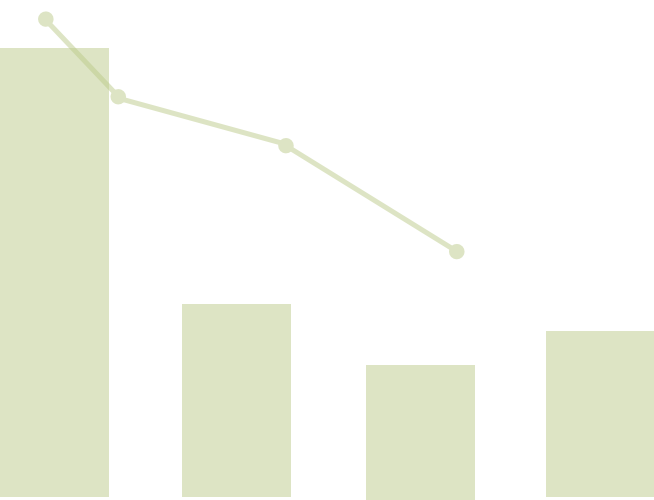
Partidelor politice:

1. Asigurarea disciplinei la colectarea cotizațiilor,
2. Fortificarea procesului de colectare a donațiilor și cotizațiilor, inclusiv prin diversificarea metodelor de colectare (online, la nivel teritorial etc.) .
3. Colaborarea activă a partidelor politice cu părțile interesate în procesul de monitorizare a finanțării partidelor politice.

ABREVIERI

APL	administrația publică locală
ASP	Agenția Servicii Publice
AFS	Serviciul Fiscal de Stat
art.	articolul
alin.	alineatul
CEC	Comisia Electorală Centrală
OC	organizația centrală a partidului politic
OT	organizația teritorială a partidului politic
AUR	Partidul Politic Alianța pentru Unirea Românilor
CC	Partidul Politic Partidul Acțiunii Comune - Congresul Civic
CUB	Partidul Politic Coaliția pentru Unitate și Bunăstare
FASM	Partidul Politic Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei
MPA	Partidul politic Mișcarea Populară Antimafie
MPSN	Mișcarea Profesioniștilor Speranța-Надежда
MRRM	Mișcarea Social - Politică a Romilor din Republica Moldova
NOI	Partidul Politic Noua Opțiune Istorică
P.Reg	Partidul Regiunilor din Moldova
PACE	Partidul Politic Partidul Acasă Construim Europa
PAD	Partidul Acțiunea Democratică
PAM	Partidul Politic Partidul Agrar din Moldova
PAS	Partidul Politic Partidul Acțiune și Solidaritate
PC	Partidul Conservator
PCRМ	Partidul Comuniștilor din Republica Moldova
PDCM	Partidul Politic Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei
PDM	Partidul Social Democrat European
PE	Partidul European
PL	Partidul Liberal
PLD	Partidul Politic Partidul Legii și Dreptății
PLDM	Partidul Liberal Democrat din Moldova
PMM	Partidul Politic Moldova Mare
PMUEM	Partidul Moldova Unită - Единая Молдова
PN	Partidul Politic Partidul Nostru
PNL	Partidul Național Liberal
POM	Partidul Politic Partidul Oamenilor Muncii
PONA	Partidul Politic Pentru Oameni, Natură și Animale
PPBN	PPBN - Partidul Politic Bugeacul Nostru
PPCD	Partidul Popular Creștin Democrat
PPDA	Partidul Politic Democrația Acasă
PPDM	Partidul Politic Partidul Popular Democrat din Moldova
PPEM	Partidul Politic Partidul Popular European din Moldova
PPM	Partidul Patrioții Moldovei
PPMAN	Partidul Politic Moldovenesc Ai Noștri

PPN	Partidul Politic Noi
PPP	Partidul Politic Patria
PPPDA	Partidul Politic Platforma Demnitate și Adevăr
PPPM	Partidul Politic PRO Moldova
PPPO	Partidul Politic Puterea Oamenilor
PPPPN	Partidul Politic Partidul Progresului Național
PPRM	Partidul Politic Partidul Popular din Republica Moldova
PPSM	Partidul Popular Socialist din Moldova
PPȘ	Partidul Politic Șor
PPVP	Partidul Politic Voința Poporului
PR	Partid Politic Partidul Renaștere
PRM	Partidul Republican din Moldova
PRSM	Partidul Politic Partidul Ruso-Slavean din Moldova
PS	Partidul Politic Partidul Schimbării
PSD	Partidul Social Democrat
PSE	Partidul politic Partidul Stînga Europeană
PSM	Partidul Socialist din Moldova
PSP	Partidul Politic Partidul Societății Progresiste
PSRM	Partidul Politic Partidul Socialiștilor din Republica Moldova
PUN	Partidul Politic Partidul Unității Naționale
PVE	Partidul Politic Partidul Verde Ecologist
UCM	Partidul Politic Uniunea Centristă din Moldova
UCSM	Partidului Politic Uniunea Creștin-Socială din Moldova

Anexa nr. 1. Veniturile partidelor politice declarate în anul 2021

Nr.	Partid	Total venituri	Subvenții	Cotizații	Donații financiare	Activitatea economică	Donații materiale
1	PAS	16.712.686	15.760.270	596.040	105.806	32.170	218.400
2	PSRM	8.557.857	8.391.574	166.283			
3	PCRM	6.523.312	2.011.425	102.791		4.409.096	
4	PDM	4.046.090	4.046.090				
5	PN	2.875.192	2.833.072	120		42.000	
6	PPPDA	2.760.515	2.760.515				
7	PPȘ*	1.707.050			1.707.050		
8	PLDM	1.153.020	1.098.733	1.050		41.010	12.228
9	CC	521.765	97.012	3.830	412.400		8.523
10	PDCM	411.626	54.364	42.492	212.008		102.762
11	PL	317.589	164.819	2.850	149.920		
12	AUR	315.440	314.600	840			
13	PUN*	248.682	248.682				
14	PPDA	221.299	221.299				
15	PPPO	144.937	18.587	41.600	30.000		54.750
16	PPEM	89.296	89.296,46				
17	UCSM	72.717	72.716,51				
18	PNL	70.505	61.305,05	9.200,00			
19	PPVP	67.567	66.366,88	1.200,00			
20	PS	58.939			26.939,00		32.000,00
21	PPN	44.840		840,00	44.000,00		
22	PVE	25.958	25.958,32				
23	MPSN	25.254	25.254,46				
24	PRM	20.950			20.950,00		
25	PPM	18.996	17.296,20		1.700,00		
26	PAD	18.343	15.320,30		3.022,50		
27	PACE	11.820			11.820,00		
28	PPRM	10.430			10.430,00		
29	PPPM	9.930			9.930,00		
30	MPA	7.052	2.651,52	4.400,00			
31	PReg.	9.975	9.974,69				
32	CUB	5.002					5.002,00
33	PSE	4.790	4.790,28				
34	PPP	1.200					1.200,00
35	PPMAN	300			300,00		

*În cazul PPȘ și PUN, informația privind veniturile este reflectată în baza rapoartelor depuse pentru semestrul I 2022 (rapoartele anuale nu au fost publicate pe pagina web oficială a CEC).

Anexa nr. 2. Cheltuielile declarate de partidele politice în anul 2022

Nr.	Partid	Total	Programe pentru tineri și femei	Personal	Întreținerea/ locațiune sedii	Presă și materiale promoționale	Organizare evenimente	Deplasări	Telecomunicații	Investiții în bunuri mobile și imobile	Audit	Altele	Campania electorală
1	PAS	15.670.985	4.815.286	4.161.121	1.454.550	2.056.069	948.227	1.073.979	463.033	224.067	192.000	211.115	71.539
2	PSRM	6.496.516	1.854.726	891.088	2.249.299	908.708	144.837	15.400	192.768	125.936	55.929	41.612	16.213
3	PDM	3.353.185	1.449.669	584.151	556.173	203.827	270.978	102.155	47.302	5.280	100.000	28.343	5.307
4	PCRM	2.351.858	156.712	1.052.576	201.873	562.567	0	0	13.232	309.731	24.000	31.166	0
5	PPPDA	2.164.304	893.264	429.614	308.369	118.329	198.520	145.820	18.061	0	29.400	22.927	0
6	PPȘ	1.683.809	839.448	228.542	219.978	375.074	0	0	15.858	0	0	4.909	0
7	PN	1.239.173	352.144	120.654	233.504	0	0	0	228.695	187.166	37.800	76.849	2.362
8	PLDM	1.110.268	182.757	407.340	307.236	0	5.862	86.500	21.103	15.084	60.000	5.056	19.330
9	CC	731.274	12.620	290.683	290.548	118.983	0	0	10.489	0	0	7.952	0
10	PL	362.290	107.250	8.585	206.257	9.810	0	0	5.230	0	21.000	4.158	0
11	PDCM	311.296	21.831	98.692	165.006	0	15.189	0	6.600	0	0	3.978	0
12	PPDA	289.635	111.760	7.000	70.800	2.600	55.900	18.057	12.335	6.123	0	5.060	0
13	AUR	262.472	101.672	21.060	39.729	13.074	8.859	31.200	4.906	33.411	0	8.562	0
14	PUN	134.084	40.494	3.000	77.152	0	0	0	12.600	0	0	838	0
15	PPEM	97.132,15	29.139,64	58.584,26	0,00	0,00	0,00	0,00	7.903,25	0,00	0,00	1.505,00	0,00
16	UCSM	81.943,34	38.622,57	0,00	29.400,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13.920,77	0,00
17	PPPO	81.349,22	12.492,87	40.538,46		9.380,00	14.457,68					4.480,21	
18	PNL	47.723,93	0,00	45.064,51	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.659,42	0,00
19	PPVP	44.294,93	0,00	0,00	15.000,00	0,00	4.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00	5.294,93	0,00
20	PPN	26.184,92	0,00	8.845,02	1.332,21	2.000,00	0,00	0,00	3.754,31	0,00	0,00	10.253,38	0,00
21	PPPM	23.070,81	0,00	0,00	19.204,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3.866,20	0,00
22	PS	23.069,10	0,00	0,00	0,00	999,00	5.238,00	14.700,00	1.144,10	0,00	0,00	988,00	0,00
23	PRM	20.673,71	0,00	0,00	19.647,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.026,41	0,00
24	MPSN	19.348,05	14.538,75	3.489,30	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.320,00	0,00
25	PAD	14.994,04	3.174,40	10.312,64	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.507,00	0,00
26	PPM	13.078,74	0,00	0,00	10.400,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.678,74	0,00
27	PPRM	11.435,67	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.420,15	0,00	0,00	1.015,52	0,00
28	PACE	7.442,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7.280,00	0,00	0,00	0,00	0,00	162,00	0,00
29	MPA	6.703,79	191,63	388,09	3.801,94	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.322,13	0,00
30	PSE	2.712,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	600,00	0,00	0,00	1.112,00	0,00
31	PPP	2.510,71	753,21	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.757,50	0,00
32	P.Reg.	223,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	223,00	0,00
33	PPCD	63,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	63,11	0,00
34	PPMAN	300,00										300,00	
TOTAL		36.685.403	11.039.545	8.471.329	6.479.260	4.381.419	1.679.347	1.507.812	1.076.034	906.798	520.129	508.979	114.751

Anexa nr. 3. Activitățile desfășurate de partidele politice pe parcursul anului 2022

Tip activități desfășurate	AUR	CC	CUB	MPA	PACE	PAS	PCRM	PDCM	PDM	PL	PLDM	PN	PPDA	PPN	PPDA	PPPM	PPȘ	PS	PSRM	PUN	PVE	Total
Distribuirea materialelor informative						31											26		158			494
Proteste/Flashmoburi		4				1				3				1		1	159		135	2	3	318
Deplasări în țară și peste hotare		16	3		2	56	5	2	23				1		15		88		7		4	285
Activități statutare ale partidelor		7	2			131	4	5	22	2	1	1			7	4	26	1	67	1	2	283
Întâlniri cu cetățenii	4				1	12	1		2						2		2		26			158
Activități de caritate/donații					1	12			2		1				2	1	52		61			132
Spoturi video				1		56							1				5		11			74
Depuneri de flori		1				11		2	4	7					6		5		27			63
Salubrizări						8											3		31		1	43
Conferințe de presă						17		2		3					1	1	1		5		1	31
Evenimente de divertisment						13											1		4			27
Altele						6											17		9			32
Total	4	28	5	1	4	354	10	11	53	15	2	1	2	1	33	7	385	1	541	3	11	1.940

